

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій

Кваліфікаційна робота магістра з методики навчання іноземної мови на тему: «Методика формування у майбутніх учителів англійської мови компетентності у монологічному мовленні засобами інтерактивних технологій»

Допущено до захисту

«14 » листопада 2019 року

студента групи СОа 58-18
факультету германської філології
освітньо-професійної програми
«Англійська мова і друга
західноєвропейська мова,
зарубіжна література, методика навчання
іноземних мов і культур
у вищих навчальних закладах»
за спеціальністю 014 Середня освіта
Савченко Аліни Ігорівни

Завідувач кафедри

методики викладання іноземних мов

*й інформаційно-комунікаційних
технологій*

_____ *В. о. завідувача кафедри проф.*

Черниш В. В.

(підпис)

(ПІБ)

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,

професор Ніколаєва С. Ю.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	8
1.1 Структура і особливості формування англomовної компетентності у монологічному мовленні майбутніх учителів.....	8
1.2. Цілі та зміст формування англomовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу	16
1.3. Види інтерактивних технологій для формування англomовної компетентності у монологічному мовленні	25
Висновки до розділу 1	35
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	36
2.1. Етапи формування англomовної компетентності у монологічному мовленні майбутніх учителів.....	36
2.2. Комплекс вправ для формування англomовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу з використанням інтерактивних технологій	44
2.3. Модель освітнього процесу з формування англomовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу з використанням інтерактивних технологій	54
Висновки до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3. ПРОБНЕ НАВЧАННЯ З ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	62
3.1. Підготовка пробного навчання.....	62

3.2. Хід і результати пробного навчання	69
3.3. Методичні рекомендації щодо формування англомовної компетентності у монологічному мовленні студентів з використанням інтерактивних технологій	74
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ.....	80
РЕЗЮМЕ	83
SUMMARY.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	85
ДОДАТОК.....	92

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

КММ – компетентність в монологічному мовленні

ММ – монологічне мовлення

ЗМЗ – засоби міжфразового зв'язку

ЗЄР – Загальноєвропейські мовні рекомендації

ІМ – іноземна мова

ІМіК – іноземна мова і культура

ВСТУП

Для забезпечення виконання вимог нового Закону України «Про освіту» виникає необхідність у вдосконаленні методик підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Як зазначено у програмі з англійської мови для університетів/інститутів майбутній учитель повинен вміти володіти підготовленим та не підготовленим мовленням, будувати свої висловлювання зв'язно та логічно, використовуючи різні засоби міжфразового зв'язку, бути для цього на достатньому рівні володіння іноземною мовою, тобто вільно спілкуватись зі студентами, не відчуваючи браку мовних засобів для вираження власної думки. Саме тому в освітньому процесі провідна роль належить навчанню говоріння, зокрема, умінню створювати монологічні висловлювання.

Реалізація державної політики у сфері освіти в Україні спрямована на розвиток висококваліфікованої особистості викладача закладу освіти відповідно до світового освітнього простору та зумовлює його до інноваційної діяльності, творчого пошуку і впровадженню методичних інновацій. Інтерактивні технології все більше й більше впроваджуються викладачами на заняттях у ЗВО, зокрема на заняттях іноземної мови. Інтерактивне навчання – це безпосередньо взаємодія викладача зі студентом. Між ними зазвичай відбувається діалог, проте ми вирішили розглянути інтерактивне навчання через призму монологічного мовлення, адже згідно з Програмою майбутній вчитель повинен вміти чітко, влучно та вільно висловлюватись іноземною мовою, а також використовувати її у відповідних комунікативних ситуаціях професійного, соціального, навчально-академічного характеру. Монологічне мовлення досліджували О. М. Устименко, В. В. Черниш, В. Л. Скалкін, Ю. А. Петрусевич та інші [32, 33, 48, 57, 58].

Об'єктом дослідження в даній роботі є процес навчання майбутніх учителів англійського ММ з використанням інтерактивних технологій.

Предмет дослідження – методика навчання майбутніх учителів англійського монологу-роздуму із застосуванням інтерактивних технологій.

Мета дослідження полягає в:

- 1) обґрунтуванні теоретичних положень інтерактивного навчання англійського ММ;
- 2) розробці методики навчання майбутніх учителів англійського монологічного мовлення з використанням інтерактивних технологій;
- 3) перевірці ефективності методики інтерактивного навчання майбутніх учителів англійського монологічного мовлення за допомогою пробного навчання.

Завдання дослідження:

- 1) аналіз сучасного стану сформованості компетентності у монологічному мовленні студентів;
- 2) визначення сутності, особливостей і доцільності навчання ММ з використанням інтерактивних технологій шляхом вивчення і аналізу фахової наукової і методичної літератури;
- 3) відбір найдоцільніших для формування КММ видів і форм інтерактивних технологій;
- 4) розробка комплексу завдань для навчання англійського ММ з використанням інтерактивних технологій;
- 5) перевірка ефективності запропонованої методики та формулювання методичних рекомендацій щодо методики інтерактивного навчання майбутніх учителів англійського ММ.

Методи дослідження:

- 1) теоретичні методи (аналіз вітчизняних та зарубіжних психологічних, методичних джерел з досліджуваної теми; аналіз чинних програм і підручників з навчання ММ майбутніх учителів; вивчення та узагальнення практичного досвіду викладачів та власного досвіду використання інтерактивних технологій; моделювання навчального процесу, що передбачає навчання англійського ММ з використанням інтерактивних технологій);
- 2) емпіричні методи (наукове спостереження за процесом навчання студентів зазначеної професійно-орієнтованої мовленнєвої діяльності;

організація та проведення пробного навчання для перевірки ефективності запропонованої методики та моделі процесу навчання).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що ми дослідили інтерактивні технології через призму компетентності у монологічному мовленні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методики інтерактивного навчання ММ: розробці комплексу завдань для навчання майбутніх учителів створювати монологи-роздуми англійською мовою, а також може бути використана при створенні інформаційного банку науково-методичних ідей.

Розроблений комплекс завдань відповідає темам робочої програми дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» для студентів 2 курсу за напрямом 014.02 «Середня освіта».

Структура дипломної роботи зумовлена її цілями і завданнями. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 96 сторінок (основна частина – 81 сторінка, додаток – 5 сторінок).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1.1 Структура і особливості формування англомовної компетентності у монологічному мовленні майбутніх учителів

Багато дослідників, наприклад, Ю. І. Пассов, В. Л. Скалкін, О. М. Устименко, В. В. Черниш, Ю. А. Петрусевич, С. Вард [28, 29, 32, 33, 48, 57, 58, 79] досліджували проблему навчання іншомовного монологічного мовлення у вищій школі. Проаналізувавши сучасні публікації з проблеми навчання Петрусевич Ю. А., Устименко О. М., Черниш В. В. монологічного мовлення у закладах вищої освіти [32, 33, 57, 58], враховуючи орієнтацію освітнього процесу на компетентнісно спрямовані результати, ми зробили висновок, що проблема формування англомовної компетентності у монологічному мовленні майбутніх учителів є актуальною.

Згідно з посібником для професійно-практичної підготовки майбутніх викладачів вищої школи: педагогічної практики, науково-асистентської практики, монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторію організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. [37, с. 340].

Відповідно, компетентність у монологічному мовленні (КММ) – це здатність реалізувати усномовленнєву комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях відповідно до комунікативного завдання [37, с. 340].

КММ складається з взаємодії знань, умінь, навичок та комунікативних здібностей студента і тому залежить від рівня сформованості відповідних вмінь, а також сформованості мовленнєвих навичок [37, с. 340].

Шатилов С. П. визначає мовленнєві монологічні уміння як уміння логічно послідовно, достатньо повно, комунікативно-вмотивовано, достатньо правильно у

мовному відношенні творчо користуватись іншомовними засобами з метою висловлення думок під час говоріння. [59]

Згідно з Устименко О. М. та Черниш В. В. вміння поділяються на: загальні вміння, спеціальні вміння, інтелектуальні уміння, навчальні уміння, організаційні уміння та компенсаторні уміння [37, с. 341].

Загальні вміння – це вміння логічно побудувати своє висловлювання відповідно до комунікативної цілі, зв'язно і послідовно висловлюватись, опираючись на різноманітні опорні джерела, наприклад, на матеріал з різних текстів або відеоматеріалів, а також на думку інших студентів, викладача; вміти висловлювати свою точку зору із запропонованих тем та своє ставлення до предмета мовлення, описувати предмети навколишнього середовища, будувати розповідь чи повідомлення за поданою темою, базуючись на різних джерелах інформації, вміти переказувати текст, який був прослуханий чи прочитаний.

Наступними вміннями є спеціальні, наприклад, вміння використовувати вже відомий матеріал для своєї розповіді, таким чином розширюючи і поглиблюючи, або ж навпаки, використовувати засвоєні на даному етапі вміння, у нових комунікативних ситуаціях, уміння давати досить вичерпну відповідь відповідно до даної комунікативної ситуації, правильно використовувати мовний матеріал, збагачуючи його відповідно до рівня володіння даними мовними навичками, також уміння комбінувати декілька зразків мовлення відповідно до запропонованої логічної схеми.

Формуючи КММ, також важливі такі вміння, як: інтелектуальні (уміння логічно і послідовно викладати матеріал), навчальні (використовувати додаткові засоби навчання), організаційні (самостійна робота студента).

Ще одними вагомими уміннями формування КММ є компенсаторні. До них належать уміння пояснити значення слова, у разі, якщо студент його забув, або замінити його іншим (синонімом або більш загальним поняттям), уміння замінити складні або незнайомі фрази на простіші, уміння застосовувати відповідні до даної ситуації невербальні засоби спілкування, уміння повертатись до вище згаданого, уміння вигадати або «створити» слово на основі вже відомого.

Сюзан Вард виділяє наступні вміння монологічного мовлення [78].

Чіткість – висловлювання має бути чітким, щоб було зрозуміло вашій аудиторії. Чіткість складається з декількох різних мовленнєвих навичок, включаючи проєкцію, вимову та темп. Проєкція – висловлювання досить голосне, щоб кожен учасник аудиторії міг почути сказане. Проєкція є частиною кожного уроку мовлення. Вимова – повна вимова кожного складу кожного слова з належним наголосом, необхідно правильно вимовляти кожне слово. Тренування вимови є частиною кожного уроку мовлення у вигляді фонетичної зарядки. Експресія – розмова з вокальною різноманітністю та життєздатністю, щоб аудиторія залишалася зацікавленою. Пов'язана з мовленнєвою проблемою мова йде монотонно. Така мова є справжнім вбивцею спілкування. Тому необхідно враховувати темп – виступ зі швидкістю, зручною для слухачів та почуття.

Використання наповнювачів, сленгу, скорочень та інших видів. Наповнювачі – використання безглузвих слів чи звуків, які активізують аудиторію. "Гм", "ах" і "ти знаєш". Сленг – неформальна мова, характерна для певної групи. Якщо ви не входите до цієї конкретної групи, ви поняття не маєте, про що йде мова. Buzzwords - слова або фрази, які звучать важливо, але через повторення стали безглуздими. Скорочення – набір ініціалів, що використовуються як скорочення для позначення певних фраз.

Активне прослуховування – участь у акті спілкування, звертаючи увагу та повідомляючи мовцю, що ви звертаєте увагу через такі дії, як дзеркальне відображення та перефразовування. Позиція – представлення та підтримка відповідної пози для полегшення спілкування. Контакт «очі в очі» – спілкування, дивлячись людині чи людям, з якими ви розмовляєте, в очі протягом відповідного проміжку часу. Говорячи з більш ніж однією аудиторією, важливо встановити очний контакт з якомога більшою кількістю окремих членів аудиторії [12].

Наступною складовою КММ є навички. Вони поділяються на фонетичні, граматичні, лексичні. Фонетичні навички забезпечують інтонаційне та звукове оформлення власного монологічного висловлювання. Граматичні навички передбачають вибір, оформлення відповідно норм мови, реалізацію у самому

монологічному висловлюванні. Обирається дана навичка, як і всі інші, відповідно до ситуації та комунікативного наміру мовця. За правильне, коректне лексичне оформлення монологічного висловлювання та сприйняття студентами чужого монологу відповідає лексична навичка.

Рівень володіння ММ також залежить від віку студента, від його бажання до навчання, уваги, інтересу, від рівня володіння студентами навчальними вміннями, описаними вище, у вивченні ІМ.

Розвиток усного ММ студентів повинен здійснюватися за допомогою певної методичної системи, що включає організацію навчання, яка б сприяла успішності формування КММ. Чинниками, що позитивно впливають на навчальний процес, є сприятливі умови навчання, ефективна підсистема вправ для навчання ММ, наявність і раціональне використання усіх необхідних засобів навчання, різноманітні й оптимальні форми роботи студентів на заняттях, відповідна структура занять ІМ тощо.

Проте, незважаючи на ретельну підготовку, на заняттях ми все-таки стикаємось з труднощами під час монологічного висловлювання здобувачів освіти. Враховуючи вивчений і власний досвід викладання іноземної мови, можна виділити наступні труднощі, з якими стикаються студенти, працюючи над монологічним висловлюванням на заняттях: студент може не хотіти говорити, тому що боїться зробити помилку (наприклад, неправильний наголос у фразах, невміння вибудувати порядок слів у реченні) або соромиться, також він може бути не обізнаний з даної теми, іноді він може не зрозуміти завдання, трапляється ситуація, коли говорить тільки один студент, а інші мовчать, або він може бути не вмотивований тощо.

Згідно з іншими джерелами з Зазюн існують ще такі труднощі [14]:

- неволодіння студентом засобами вираження власного ставлення до суб'єкта обговорення;
- нехтування мовцем віку слухача, його обізнаність у даному питанні, інтереси тощо;
- неврахування студентами слухачів (те, як потрібно висловлюватись);

- незнання того, що монологічне висловлювання є продуктивним;
- відсутність зв'язності, логіки, цілісності висловлювання;
- невміння працювати з різними типами монологів, таких як розповідь, опис, міркування.

З власного дослідження варто зазначити, що на мовлення також впливає неврахування того, що слухачі також є водночас і глядачами.

Третьою складовою компетентності у монологічному мовленні є знання. Окрім уже нам відомих лексичних, фонетичних та граматичних знань є лінгвокраїнознавчі та країнознавчі, а також декларативні та процедурні. Декларативні – це знання типових тем для обговорення, власне, типи монологів, їх особливості побудови. Процедурні ж знання направлені більше на планування, структурування, поведінку у майбутньому монологічному висловлюванні.

За Field M. L. монологічне мовлення поділяється за ступенем підготовленості на підготовлене, частково підготовлене та непідготовлене. Підготовлене мовлення – це заздалегідь підготовлене висловлювання, яке базується на раніше засвоєних мовних та мовленнєвих одиницях. Під час непідготовленого мовлення студент не має часу на попередню підготовку, тому він орієнтується на попередньо та тільки що засвоєний матеріал. Частково підготовлене мовлення – це своєрідний мікс із підготовленого та непідготовленого мовлення. Наприклад, у цьому виді мовлення підготовленим може бути тільки зміст або форма. [67]

Під час монологічного мовлення студент висловлюється на понадфразовому рівні і тому використовує понадфразові єдності. ПФЄ – це мовлення протягом певного часу, яка складається з двох і більше речень, композиційно і синтаксично об'єднані та характеризується змістовою завершеністю.

Також як опору студенти можуть мати зразок мовлення. Відповідно до посібника – це типова мовленнєва одиниця, за аналогією з якою можна побудувати багато інших МО, що мають таку саму структуру. [37, с. 235]

Г. М. Чумаков монолог поділяє на дві групи: за структурно семантичними ознаками – монолог-звернення, монолог-повідомлення, або монолог-розповідь та за типом висловлювання – внутрішній, внутрішньо-зовнішній, авторський [59].

Відповідно до праць Мулик навчання англійського монологічного мовлення в сучасних ЗВО є одним з найважливіших аспектів, оскільки саме цей аспект навчання спонукає студентів мислити логічно і відповідно висловлюватись так, щоб дана думка була зрозуміла і слухачу. Монологічне мовлення повинно відповідати комунікативній ситуації та бути вмотивованим, тобто у студента повинне бути бажання, намір повідомити щось слухачам іноземною мовою. Ситуація є тим, з чого починається формування монологу, а далі мовець створює зміст даного висловлювання [26]. Тому монолог, як стверджує В.Л. Скалкін, є контекстуальним, на відміну від діалогу, що знаходиться в найтіснішій залежності від ситуації [48].

У психологічному аспекті, з точки зору Селіванової, монологічне мовлення – це мовлення одного мовця до слухачів, воно більш розгорнуте, потребує зосередженості, пам'яті й уваги до того, як повинно бути оформлено висловлювання, в ньому також задіюється мислення, яке викладено послідовно. Монолог орієнтований на велику аудиторію, тому він повинен бути зрозумілим, чітким. Зв'язність, зосередженість на основній темі розповіді, розмова повинна бути жвава, емоційна. [46]

Згідно з Кардаш Л. В. з погляду психології монологічному мовленню властиві такі риси:

- 1) відносно безперервний спосіб мовлення – монологічне висловлювання – це понадфразова єдність, в якій відображується повнота та завершеність думки та яка триває протягом певного проміжку часу безперервно;
- 2) послідовність і логічність – вони відображають хронологію подій, обґрунтування, уточнення думки;
- 3) комунікативна спрямованість – висловлювання повинно відповідати комунікативній ситуації [15].

Ці риси тісно переплітаються з методичними та підтверджують, що вони є дійсно важливими для монологічного мовлення.

З психологічної точки зору ММ являє собою складне утворення з того боку, що мовець під час породження усного висловлювання повинен вирішувати

наступні завдання: пам'ятати все, що сказав співрозмовникам раніше; скласти план свого висловлювання; пам'ятати ключові слова, а також можливі нові ідеї, що з'являються у процесі висловлювання; логічно поєднувати речення засобами міжфразового зв'язку; внутрішньо контролювати своє мовлення на предмет помилок. Згідно з Жинкіним механізм породження мовлення проходить декілька етапів:

- 1) рівень наміру висловлювання – бажання мовця висловлюватись, що з'являється підсвідомо;
- 2) понятійний рівень – далі відбувається перетворення даної ідеї в думку за допомогою мовних засобів та організація думок у логічний ланцюг;
- 3) словесно-синтаксичний рівень – мовець детальніше заповнює майбутнє висловлювання, тобто внутрішній монолог;
- 4) артикуляційний рівень – активна робота органів мови за участю звукового коду [9, с. 348].

О. О. Леонтьєв дещо інакше розглядає процес породження висловлювання і виділяє чотири етапи:

- 1) етап мотивації висловлювання – те, що зумовлює мовленнєву поведінку;
- 2) етап програми (планування) висловлювання;
- 3) етап реалізації запланованої програми;
- 4) етап зіставлення реалізації плану із власне планом [17, с. 133].

Відповідно до вищесказаного ММ – це підвищене навантаження на оперативну (короткочасну) і довготривалу пам'ять та мислення людини. Скалкін вважає, що навчаючи студентів говоріння, слід пам'ятати, що ці характеристики особистості мовця індивідуальні для кожного. Продукування довготривалого висловлювання не може відбутися без здатності мовця довгий час концентрувати увагу, зосереджуватись на власному монологічному висловлюванні, за потреби згадувати факти, відомості, характеристики відповідні до ситуації, порівнювати попередні досягнення із сьогоднішніми, логічно будувати повідомлення [48, с. 12].

Варто зазначити, що з психолінгвістичної точки зору за Азимовим *монолог-роздум* відрізняється від інших функціонально-сміслових типів монологу тим, що

в основу його покладено мислительний процес, спрямований на обґрунтування певного положення або на отримання нового висновку з декількох висловлених тез. Оскільки роздум здійснюється у формі суджень та індуктивних і дедуктивних висновків, у процесі створення монологу-роздуму важливу роль виконують такі розумові операції, як аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстракція, конкретизація. Роздум базується на знаннях, зміст і рівень яких впливають на глибину монологу-роздуму [1, с. 242].

Таким чином, монологічне мовлення – логічно побудоване, односпрямоване, змістовне мовлення, комунікативна мета якого – донести свою думку, повідомити нам про явища, факти.

У наступному підрозділі ми розглянемо цілі та зміст формування англомовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу.

1.2. Цілі та зміст формування англомовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу

Цілі навчання будь-якої ІМ визначаються соціальним замовленням, рівнем розвитку методики навчання ІМ та суміжних наук, умовами навчання [22, с. 44] і часто розглядаються вченими [22] в єдності чотирьох компонентів: практичного, виховного, освітнього, розвивального. У публікаціях останніх років автори, такі як: Гальськова Н. Д., Задорожна І. П., Сафонова В. В. згадують ще одну ціль – стратегічну (глобальну), яка показує соціальне замовлення суспільства і полягає у формуванні в процесі навчання вторинної мовної особистості [6, с. 106]. Таким чином, логічно виділити такі цілі навчання АМ майбутніми вчителями АМ: стратегічну (глобальну), практичну, розвивальну, освітню, виховну, професійну.

Загальною метою формування КММ згідно з Устименко О. М є розвиток у студентів умінь здійснювати усномовленнєве спілкування у монологічній формі. Після закінчення другого курсу студент повинен вміти висловлювати свою думку з певного питання, вміти розповідати про почуті або побачені події та описувати побачені предмети [22, с. 348].

Стратегічна або глобальна ціль за Гальською Н. Д. – це поєднання усіх інших цілей, спрямована на формування в студентів рис вторинної мовної особистості, а їх сформованість дозволяє брати участь у спілкуванні з носіями мови та на їх рівні і підвищувати рівень такого спілкування у процесі занять [6, с. 107]. Дана дослідниця налічує три рівні вторинної мовної особистості: вербально-семантичний (нульовий) – включає граматичні і фонетичні знання особистості, знання системи мови і вміння користуватися нею в різних ситуаціях спілкування [6, с. 107], що дають змогу оволодіти вербально-семантичним кодом ІМ, тобто «мовленнєвою картиною світу»; когнітивний (перший) – представлений тезаурусом особистості, який відображає «образ світу» чи «систему знань про світ» і передбачає знання понять, ідей, уявлень, які складаються в картину світу [6, с. 107], що дозволяє людині зрозуміти нову для нього соціальну дійсність; прагматичний (другий) за Щукіним А. М. – відображає

систему цілей, мотивів, установок та намірів особистості і дає можливість реалізувати її цілі, мотиви, інтереси, оцінки в процесі мовленнєвої діяльності [62, с. 107].

Практична ціль відповідає кожному заняттю з ІМ і постійно змінюється. Відповідно за посібником на практичних заняттях студенти 2-го курсу повинні навчитись спілкуватися в усній формі у межах виучуваної тематики шляхом утворення монологічного дискурсу на основі розвитку в них умінь вимовляти іноземною мовою правильно і чітко, вживати відповідні комунікативному наміру інтонацію та наголос, відбирати і застосовувати у висловлюванні відповідну до комунікативного наміру лексику та граматичні конструкції, заохочувати співрозмовника до продовження розмови, ввічливо припиняти розмову, пояснювати, аргументувати, відмовляти, пропонувати, надавати та запрошувати інформацію, узагальнювати отриману інформацію, описувати людей, явища, події, розповідати нескладні історії, коментувати висловлювання інших людей, розвивати власну точку зору, виступати з підготовленою доповіддю, узагальнювати та доповідати інформацію, отриману з різних джерел, звітувати тощо. [37, с. 27]

Розвивальна ціль для ММ передбачає розвиток у студентів мовленнєвих, інтелектуальних й пізнавальних здібностей та готовність вступати у спілкування.

Для майбутніх учителів комунікативна діяльність є важливою, оскільки знання мови асоціюється насамперед з умінням говорити. Тому професійна ціль формулюється таким чином: формувати професійне володіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурною і навчально-стратегічною компетентностями.

Наступною ціллю є освітня. Вона передбачає розширення кругозору студента, а також підвищення рівня загальної культури, поглиблення загальнофілологічних знань, які дають змогу розуміти суть мовних явищ, порівнювати їх у різних мовах. Освітня ціль безпосередньо пов'язана із оволодінням знаннями про культуру, історію, реалії і традиції інших народів, особливостями спілкування представників інших країн, що створює сприятливі умови для кращого розуміння рідної мови, культури та участі в діалозі культур. Освітня ціль тісно пов'язана з лінгвосоціокультурною. Дана ціль розвиває у студентів здатність до

соціолінгвістичної спостережливості та чутливості, формує позитивне ставлення до культури країн, у даному випадку англомовних.

Виховна ціль передбачає вирішення завдань, які забезпечують формування доброзичливого, толерантного ставлення до народу, мову якого вивчають; системи моральних цінностей та відповідних особистісних якостей; оціночно-емоційного ставлення до світу.

Дещо розширено перелік цілей у Програмі з АМ для університетів / інститутів. Зокрема, автори, такі як: Ніколаєва С. Ю. виділяють: практичну (формувати в студентів комунікативну, лінгвістичну і соціокультурну компетентності), когнітивну (формувати в студентів когнітивну компетентність у взаємозв'язку з іншими видами компетенції), емоційно-розвивальну (формувати в студентів позитивне ставлення до оволодіння англійською мовою та культурою англомовного світу), освітню (передбачає розвиток у студентів здатність до самооцінки та самовдосконалення, для того, щоб студенти здобули всі необхідні знання, вміння та навички, які дозволить їм завершити успішно навчання у ЗВО та стати кваліфікованим фахівцем), професійну (демонструвати студентам різні способи і прийоми навчання іноземної мови з тим, щоб через набуття ними власного досвіду оволодіння іноземною мовою сприяти формуванню у них методичних умінь викладача), виховну (виховувати і розвивати в студентів почуття самосвідомості; формувати вміння спілкування з іншими студентами) необхідні для повноцінного функціонування як у навчальному середовищі, так і за його межами) цілі [36, с. 3].

Ми виділяємо практичну, лінгвосоціокультурну, виховну, розвивальну і, що дуже важливо для майбутніх учителів АМ, професійну ціль. Наприклад, розглянемо дані цілі на прикладі одного із занять з формування КММ, які ми провели.

Цілі:

- 1) Практична:** навчати студентів спілкуватися в усній формі у межах виучуваної тематики шляхом утворення монологічного дискурсу на основі розвитку в них умінь вимовляти іноземною мовою правильно і чітко; заохочувати співрозмовника до продовження розмови, ввічливо припиняти

розмову, пояснювати, аргументувати, відмовляти, пропонувати, надавати та запрошувати інформацію, узагальнювати отриману інформацію;

- 2) **Лінгвосоціокультурні:** розвивати у студентів здатність до соціолінгвістичної спостережливості та чутливості, формувати позитивне ставлення до культури німецькомовних країн;
- 3) **Розвивальні:** розвивати у студентів мовленнєві, інтелектуальні й пізнавальні здібності та готовність вступати у спілкування;
- 4) **Виховні:** виховувати у студентів особистісні і професійно значущі риси характеру; відчуття особистої ідентифікації в колективі і поза ним;
- 5) **Професійні:** формувати професійне володіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурною і навчально-стратегічною компетентностями.

Конкретизуємо вимоги до навчання монологічного мовлення студентів 2-го курсу. Переходячи на другий курс студент повинен володіти КММ на рівні В 2, а на кінець другого курсу – С 1.1 згідно загальноєвропейським мовним рекомендаціям [10].

Відповідно до робочої програми на початок другого курсу студент повинен вміти давати чіткі, розгорнуті описи та презентації з відповідним виділенням головних положень та доцільними допоміжними деталями, давати чіткі, детальні описи та презентації широкого ряду предметів, які стосуються його/її кола інтересів, викладаючи та аргументуючи думки/погляди з додатковими положеннями та відповідними прикладами. На нашу думку, на 2-ому курсі студентам потрібно приділити більше значення навчання чітко формулювати свою думку [25].

А на кінець другого курсу згідно з робочою програмою – може давати чіткі, детальні описи та презентації складних предметів, інтегруючи підтеми, розвиваючи окремі пункти та завершуючи відповідним висновком.

Згідно з робочою програмою [25] студенти 2-го курсу повинні оволодіти такими вміннями монологічного мовлення, як:

- розмовляти невимушено, з достатнім темпом мовлення із таким ступенем спонтанності, щоб забезпечити вільне спілкування з носіями мови та щоб у співрозмовника не виникали труднощі у розумінні студента;
- інтонаційно правильне оформлення висловлювання, вживаючи відповідні мовні елементи сегментного та супrasegmentного рівня, зважаючи на комунікативну мету та стиль мовлення: інформаційний, академічний, публіцистичний, декларативний чи розмовний;
- за допомогою інтонаційних моделей та просодичних елементів, таких як: темп мовлення, мелодика, загальне темброве забарвлення, паузи, відтворювати емоційне забарвлення мовлення;
- уживати вигуки-«наповнювачі пауз» задля забезпечення ефекту неперервного та жвавого мовлення;
- осмислено обирати і втілювати стратегії мовлення, зокрема планувати зміст висловлювання та мовні засоби для його вираження, враховуючи ефект сказаного на реципієнтів;
- позначати ступінь особистого зацікавлення розмовою та значущість сказаного засобами фонетичного та лексичного рівнів;
- чітко формулювати тему повідомлення чи проблему для обговорення, розмірковуючи про причини та наслідки певних подій, описувати гіпотетичні ситуації;
- брати активну участь у неформальній дискусії на вже відому тематику, зокрема, логічно пояснюючи свою точку зору, оцінювати та реагувати на альтернативні пропозиції, а також припущення інших студентів та робити власні гіпотетичні припущення;
- чітко висловлювати та відстоювати свої погляди в дискусії, наводячи доцільні в даній комунікативній ситуації пояснення, аргументи та коментарі;
- через показ переваг та недоліків різних суджень пояснювати свою точку зору про основні положення теми;

- володіти вмінням самоконтролю, тобто, допустивши помилку, яка призвела до непорозуміння, виправити її;
- будувати усні монологічні висловлювання на рівні підготовленого та непідготовленого мовлення (детально описувати предмети та явища, презентації ідей, що стосуються кола інтересів студента) із належним ступенем швидкості й спонтанності у межах тематики, передбаченої робочою програмою.

На кінець другого курсу студент повинен вміти висловлюватись швидко та спонтанно, майже не докладаючи зусиль, мати великий лексичний запас і добре ним користуватися, що дає можливість швидко «закрити прогалини» за допомогою інших формулювань.

Згідно з С. Ю. Ніколаєвою ми розглядаємо цілі формування КММ відповідно до таких компонентів змісту навчання ІМіК: сфери спілкування, комунікативні ситуації та ролі в них, комунікативні цілі та наміри, вправи для розвитку мовленнєвих вмінь, а також готовність студента до спілкування, вміння студента швидко орієнтуєватись у соціальних ситуаціях, навички оперування мовним матеріалом [37, с. 100].

ІМ є засобом спілкування у різноманітних ситуаціях. Для студентів 2-го курсу у робочій програмі представлені такі теми для обговорень, як: вибір професії, здоров'я людини та медична допомога, спорт, подорожі, театр. Важливим для успішного формування КММ є врахування його типології. Тому студенти повинні вміти будувати такі типи монологу, як: коротке повідомлення, розповідь, опис, розмірковування (переконання) [25].

Монолог-опис – це тип монологічного висловлювання, в якому показується наявність або відсутність ознак в об'єкті (описується людина, предмети, краєвиди). Його метою є зацікавити даним об'єктом, використовуючи різні граматичні та лексичні структури, зробити його більш динамічним, давати йому власну оцінку, описувати об'єкт від загального до часткового. Також особливість даного типу висловлювання є те, що під час нього зазвичай використовуються прості та складносурядні речення. Згідно з робочою програмою цим типом монологічного

висловлювання на початку навчального року студенти повинні вміти описувати об'єкти, які їх цікавлять, а на кінець – описувати чітко та детально складні об'єкти, робити продумані описи, об'єднуючи підтеми, розвиваючи їх положення та завершуючи логічним висновком.

Монолог-розповідь є динамічним типом монологічного висловлювання, в якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій чи станів. Розповідь презентується у процесі її розвитку та змін в хронологічній послідовності. Часова послідовність у даному типі монологу виражається за допомогою таких видо-часових форм як: Past Indefinite, Past Perfect та сполучників і сполучуваних слів when, the other day тощо.

Монолог-міркування – це тип монологічного висловлювання, під час якого студент на основі декількох тез/суджень робить висновок. Об'єктом міркування є проблема, яку студент повинен вирішити. Головною ознакою цього типу монологічного висловлювання є складнопідрядні речення причини і часу. Його завданнями є переконати співрозмовника в чомусь, навести докази за чи проти певних фактів/дій, спонукати співрозмовника до певних дій.

Монолог-переконання в методиці викладання вважається різновидом монологу-роздуму, але є дещо складнішим мовленнєвим утворенням, оскільки основною метою монологу-переконання є вплив на реципієнта за допомогою другої сигнальної системи для створення у нього певного розуміння і для спонукання до дії. Засобами переконання згідно з Азімовим виступають аргументи, які наводяться задля підтвердження правдивості іншої думки [1]. Студент 2-го курсу повинен послідовно розвивати аргументацію, підкреслюючи належним чином основні положення там, де це необхідно, належними додатковими деталями.

Вищезгадані типи монологічних висловлювань ми можемо рідко побачити у чистому вигляді (наприклад, у розповіді зустрічається опис). Неправильно вважати монолог суцільною формою мовлення, яку можна недиференційовано протиставити діалогу. Найчастіше монолог є окремою частиною діалогічного мовлення, коли висловлювання одного із співрозмовників подається у розгорнутому вигляді як закінчене повідомлення. Тому під час навчання говоріння

монологічне мовлення є подальшим розвитком розгорнутих висловлювань у системі діалогічного мовлення.

Ми для нашого дослідження обрали тип монологічного висловлювання, такий як монолог-роздум. Згідно з робочою програмою студенти на кінець другого курсу повинні виступати швидко, майже без труднощів, застосовуючи наголос та інтонацію з метою точної передачі більш тонких відтінків смислу, мати достатній лексичний запас, логічно та послідовно викладати зміст висловленого та обсяг даного висловлювання повинен становити не менше 20 речень [25].

Зазвичай під час свої висловлювань студенти використовують невербальні засоби спілкування. Студенти повинні бути ознайомлені з особливостями невербальних засобів спілкування у різних країнах, наприклад, які звички, жести, поведінка прийнятні у даних англомовних країнах.

У навчальному процесі з ІМіК ММ виконує низку комунікативних функцій:

- 1) інформативну – студент повідомлює інформацію про навколишнє середовище, його явища, предмети або описує їх;
- 2) впливову – студент переконує свого партнера у правильності або неправильності певних поглядів, спонукає до дії чи попереджає про небажану дію чи наслідки;
- 3) експресивну (емоційно-виразну) – студент оформлює своє висловлювання таким чином, щоб описати власний стан під час промови або ж для зняття емоційної напруги як і своєї, так і аудиторії;
- 4) розважальну – студент в даному випадку розважає своїх товаришів (наприклад, розповідає монолог із художнього твору);
- 5) ритуально-культову – студент висловлюється про будь-який ритуальний обряд.

На сьогодні навчання у ЗВО іншомовного монологічного мовлення є одним з найважливіших аспектів, оскільки саме цей аспект навчання дисциплінує мислення, вчить логічно мислити і відповідно будувати своє висловлення таким чином, щоб довести свої думки до слухача. Монологічне мовлення, як і діалогічне, повинне бути ситуативно обумовлене і, як затверджують психологи, мотивоване,

тобто у студента повинне бути бажання, намір повідомити щось слухачам іноземною мовою. Ситуація є для монологу відправним моментом, утворює своє середовище – контекст. Тому монолог, як стверджує В.Л. Скалкін, є контекстуальним, на відміну від діалогу, що знаходиться в найтіснішій залежності від ситуації. [48]

Погоджуючись з думкою методистів, таких як: Бігич О. Б., В. В. Черниш, О. М. Устименко, ми виділили наступні характеристики монологічної мови: безперервність, доступність і зрозумілість, послідовність і логічність, повнота і зв'язність викладу думок, розгорнення, повноскладність речень, односпрямованість, тематичність, комунікативна спрямованість [22, 57, 58].

Монологічне висловлювання триває певний проміжок часу і складається з набору речень логічно та змістовно зв'язаних, завдяки чому й досягається завершеність думки. Зв'язність думки, в свою чергу, полягає у композиційно-смісловій єдності тексту, а зв'язність мовлення – у володінні ЗМЗ. Такими засобами виступають лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця та часу, артиклі тощо.

Тематичність ММ – це відношення теми студента до більш загальної теми (макротемі). ММ є переважно контекстуальним і завдяки своїй контекстності воно має розумітися без допомоги екстралінгвістичних засобів.

Односпрямованість – однобічний характер висловлювання, не розрахований на негайну репліку співбесідника. Комунікативна спрямованість – використовувані мовленнєві одиниці завжди співвідносяться з ситуацією спілкування.

Послідовність та логічність ММ – це структуровано та хронологічно правильно викладене висловлювання з влучними доповненнями, поясненнями та обґрунтуваннями.

1.3. Види інтерактивних технологій для формування англомовної компетентності у монологічному мовленні

Одними із провідних технологій навчання англійської мови у вищій школі є інтерактивні технології навчання.

На думку В. С. Кукушина, *технологія* навчання – це сукупність методів і засобів обробки, пред'явлення і зміни навчального матеріалу з одного боку, і сукупність способів впливу викладача на студента в процесі навчання з використанням необхідних засобів навчання [16, с. 5].

Ми розуміємо поняття «інтерактивне навчання», як спосіб та форму взаємодії студентів між собою та викладачем, при чому дане навчання має проблемно-пошуковий характер. Воно здійснюється в три етапи. Перший етап – це короткий вступ до теми, який здійснюється безпосередньо викладачем. Наступним етапом є робота студентів в групах та обговорення проблемних питань. Останнім етапом є безпосередній виступ студента перед аудиторією.

У інтерактивних технологіях відображаються різні життєві ситуації, студенти спільно вирішують проблемну ситуацію на основі відомої їм інформації.

Щоб застосування інтерактивних методів було ефективним, давало змогу охопити весь необхідний обсяг матеріалу і глибоко його вивчити, педагог ретельно планує свою роботу, дотримуючись таких правил:

- дає завдання студентам для попередньої підготовки (прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання);
- здійснює підбір для заняття такі інтерактивні вправи, які сприяють засвоєнню студентом теми;
- під час виконання інтерактивних вправ потрібно давати студентам час, щоб вони ретельно обдумали завдання, щоб вони сприйняли його серйозно, а не щоб це стало для них лише грою;
- на одному занятті слід використовувати одну інтерактивну вправу;

- обов'язково проводить детальне обговорення після виконання інтерактивної вправи, звертаючи увагу на інший матеріал теми, який не обговорювався в інтерактивній вправі;
- здійснює інші види робіт на занятті, що не були пов'язані з інтерактивними завданнями.

Відповідно до мети заняття та форм організації навчальної діяльності здобувачів освіти О. Пометун і Л. Пироженко виділяють чотири групи інтерактивних технологій за формами навчання [46, с. 27]:

- інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах, в малих групах, карусель, акваріум тощо) передбачає поділ студентів на групи;
- інтерактивні технології колективно-групового навчання (мікрофон, круглий стіл, мозковий штурм та ін.). Під час застосування цих інтерактивних технологій повинні бути задіяні всі студенти;
- технології ситуативного моделювання (імітаційні ігри, рольова гра, драматизація та ін.). Цей вид навчання залучує студента в навчальний процес через гру;
- технології опрацювання дискусії допомагають студентам висловлювати, аргументувати свою точку зору, ділитися з іншими студентами новою інформацією.

Спочатку ми б хотіли пояснити, як реалізується монологічне мовлення у інтерактивних технологіях. Мова – це засіб спілкування, оскільки однією із її функцій є комунікативна. Забезпечення інформаційних процесів у сучасному суспільстві у будь-якій сфері у тому числі й на заняттях з АМ. У цій ролі мова має універсальний характер: нею можна передавати все те, що виражається, наприклад, мімікою, жестами чи символами, тоді як кожен із цих засобів спілкування не може конкурувати з мовою за ступенем виразності. На заняттях АМ мова виступає як розмовне мовлення. Насправді розмовне мовлення – це мовлення в межах розмовно-побутового стилю, який має усну й писемну, діалогічну й монологічну форми вияву. І хоча діалог – це розмова між двома або більше співрозмовників, а

монолог – це висловлення одного мовця до аудиторії, то монолог може бути як і частиною діалогу, так і частиною процесу інтерактивності загалом, адже монолог двох або більше студентів може вважатися інтерактивним процесом. Пояснюємо, наприклад, студент висловився з теми безробіття, інший його підтримав, при цьому аргументувавши свою позицію, а ще інший заперечив. Таким чином, між ними відбулась взаємодія та діалог. Тому монолог може бути частиною інтерактивних технологій.

Ефективне застосування інтерактивного навчання на заняттях АМ здійснюється завдяки чотирьом методичним підходам, які позиціонують студента як активного співтворця заняття.

- Формування умінь висловлювати думку – узагальнених способів сприйняття, відтворення та побудови тексту.
- Вивчення мови здійснюється не через постійне повторення, а через зіставлення, встановлення міжпонятійних зв'язків; способом розв'язання мовленнєвих завдань; використанням системи проблемних та пізнавальних завдань.
- Формування здатності до інтелектуальної діяльності та словесної творчості через розширення кругозору, збагачення словника і граматичної структури мовлення учнів; створення системи спостережень за навколишнім середовищем та дослідницькою діяльністю; системне використання міжпредметних зв'язків та міжпредметної інтеграції.
- Створення умов для успішної інтелектуальної діяльності та висловлення студента через трансформацію типології та структури уроку мови; оптимальне поєднання різних видів діяльності: колективної, парно-групової та індивідуальної.

Проаналізувавши праці Петрусевич Ю. А., ми виявили, що існує більше п'ятдесяти різних інтерактивних технологій. Для формування компетентності у монологічному мовленні у майбутніх вчителів англійської мови з-поміж вищезгаданих технологій нами було відібрано інтерактивні технології за такими критеріями, а саме [32]:

- 1) Присутність в даному виді технології монологічного мовлення. Оскільки інтерактивне навчання – взаємодія, обмін думками студентів між собою, то висловлювання одного студента, яке ми можемо вважати монологом за такими ознаками, як: смислова зв'язність, композиційна побудова різних типів монологічного висловлювання, певна тривалість у часі, відповідність темі.
- 2) У даній технології реалізується професійно-орієнтований підхід, оскільки наші студенти є майбутніми вчителями, для них дуже важливо правильно будувати власні монологічні висловлювання, адже для них буде важливо пояснити школярам, студентам завдання, розповісти граматичну, лексичну чи фонетичну тему, яка була б пов'язана з даним заняттям; монологічне мовлення допомагає плавно переходити від одного етапу заняття до іншого. У якихось навіть видах роботи студент може виступити у ролі викладача, що забезпечить кращу його підготовку як оратора.
- 3) Також важливою є задіяність усіх студентів у даній технології, незалежно від його ролі, адже студенти повинні вчитися розвивати навички ММ.

Згідно вищеперерахованих критеріїв, ми відібрали такі інтерактивні технології для детальнішого описання, адже ми будемо їх застосовувати у власній розробці:

- метод мозкової атаки;
- ситуаційний аналіз;
- «мікрофон»;
- конкурс ораторів;
- «словесний портрет»;
- «ворожка»;
- круглий стіл;
- рольова гра;
- метод «прес»;
- робота в малих групах.

За допомогою цих технологій здійснюється професійно-орієнтоване монологічне мовлення майбутніх учителів, а також кожен із учасників є активним, що забезпечує високу продуктивність цих технологій. Розглянемо ці інтерактивні технології детальніше.

Метод мозкової атаки. Передбачає розв'язання завдання за короткий проміжок часу. Майбутні вчителі повинні висловити якнайбільше ідей, якими абсурдними вони спочатку не здавались, обговорити їх. Після цього учасники висувають одну або дві обрані ідеї і обґрунтовують їх під час свого виступу. Ця технологія може використовуватись в роботі з малими та великими групами, а також в індивідуальній роботі. У цій технології реалізація монологічного мовлення здійснюється через виступ. Студент оформлює свій виступ у монолог-міркування. Також під час обговорення студенти використовують міні-монологи аргументації. Активність усіх студентів забезпечується через висловлення і прийняття викладачем усіх ідей, тому у студентів і виникає бажання їх висловлювати, створюються умови для розвитку і формування професійних компетентностей та цінностей, необхідних для успішної самореалізації.

Ситуаційний аналіз. Сутність технології полягає в тому, що майбутні вчителі спочатку ознайомлюються з описом проблеми, потім самостійно аналізують ситуацію, а також діагностують проблему й надають свої ідеї й рішення в дискусії з іншими слухачами. Ситуаційний аналіз включає метод аналізу конкретних ситуацій, метод «кейс-стаді», метод «інциденту», розбір ділової кореспонденції. Дана інтерактивна технологія передбачає більше занурення студента у саму проблему, можлива навіть попередня підготовка до цього виду роботи. Монологічне мовлення представлено тут у дискусії у вигляді монологу-міркування та монологу-переконання. Активізація студентів відбувається завдяки вирішенню проблемного завдання. Відбувається набуття певних компетентностей, таких як: бачити і формулювати проблему, знаходити шляхи її раціонального розв'язання, грамотно працювати з інформацією, робити аргументовані висновки.

«Мікрофон». Під час застосування цієї технології кожному надається можливість висловити свою думку з того чи іншого питання, при цьому доповідач

говорить у «символічний» мікрофон та його відповідь не може коментуватись та оцінюватись. Проводиться дана технологія у малих групах, де виділяють доповідача, спікера (керівника групи), секретаря та спостерігача. Власне, я застосовувала цю технологію на своїх заняттях під час практики дуже часто. Вона дає можливість висловитись кожному студенту, тому тут також, як і в попередній технології, використовується монолог-міркування.

Конкурс ораторів. За допомогою цієї технології майбутні вчителі мають можливість позмагатись у володінні ораторством. Студент отримує завдання від групи на занятті і повинен представити 2-3 хвилинну промову у вигляді монологу-міркування або монологу-розповіді. Після цього вона оцінюється викладачем або експертною комісією. Критерії оцінювання повідомляються перед початком виступів викладачем. Така технологія дає можливість студенту набутися професійних компетентностей: здатності чітко й виразно висловлювати думку, використовувати знання законів техніки мовлення: правильної постановки дихання, розвитку голосу, зрозумілої та чіткої дикції, нормативної орфоєпії. Цей метод формує у студентів і здатність до конструктивної критики та самокритики, прагнення до самовдосконалення в професійному та особистісному аспектах.

«Словесний портрет». Згідно з цією технологією майбутні викладачі повинні намалювати героя або сусіда відповідно до розповіді свого колеги, яку він підготував завчасно вдома. У даному випадку студент будує своє монологічне висловлювання у вигляді монологу-опису. Оскільки це парна робота, то це забезпечить ще вищий рівень активізації студентів на занятті.

«Ворожка». Одним із найцікавіших, на наш погляд, є інтерактивна технологія «Ворожка». Майбутні вчителі повинні застосувати всю фантазію. Вони можуть передбачати, що трапиться з героєм після завершення його історії у творі. Студент може використати тут три типи монологу, такі як монолог-розповідь з елементами монологу-міркування та монологу-опису. При цьому поряд з набуттям КММ студенти оволодівають такими компетентностями: здатність творчо мислити, самостійно працювати над розвитком інтелекту, культурного рівня.

Круглий стіл. Ще одним із ефективних методів формування у майбутніх учителів англійської мови компетентності у монологічному мовленні являється метод круглого столу. Його суть полягає в тому, що майбутні вчителі заздалегідь готують доповіді, виступи на задану тему, на занятті вони прослуховуються та обговорюються, аналізуються та обмінюються думками. Також можуть бути запрошені спеціалісти галузі знань «Освіта / Педагогіка», які допоможуть вирішити дані питання. Такий метод формує у студентів здатність ефективно й компетентно брати участь в різних формах наукової комунікації (дискусії, конференції, круглі столи, наукові публікації), творчо мислити, що важливо для майбутніх учителів.

Рольова гра полягає у тому, що студент може «приміряти» на себе різні ролі, тобто фактично вона відображає дійсність. Даний вид роботи найбільш активізує студентів, інформація сприймається швидше та запам'ятовується краще, адже студенти не сприймають це як завдання. Рольові ігри розвивають не тільки діалогічні мовленнєві уміння, як це прийнято вважати, а й монологічні. Даний вид роботи відбувається у чотири етапи. Спочатку викладач ознайомлює студента із темою, правилами гри, далі відбувається, власне, підготовка до її проведення: студенти ознайомлюються зі сценарієм гри, викладач розподіляє ролі, а також визначає завдання. Третій етап – проведення гри та останній етап – обговорення та підведення підсумків. Цей метод формує такі компетентності, як адаптивність і комунікабельність у професійних ситуаціях, а також на побутовому рівні.

Метод «Прес». Застосовуючи його у навчальному процесі, студент повинен швидко та чітко давати аргументацію, висловлювати свої думки у вигляді монологу-аргументації або монологу-переконання. Спочатку потрібно пояснити свою точку зору, тоді навести аргументи та підкріпити їх прикладами та додатковими аргументами і в кінці узагальнити свою думку. Цей метод допоможе студенту оволодіти різними засобами мови: логічними, експресивними, емоційними та формуватиме професійні компетентності у майбутніх учителів і здатність спрямовувати їх для досягнення запланованого результату.

Робота в малих групах. Група поділяється на підгрупи з 3 – 5 студентів. Робота в малих групах проводиться для вирішення проблемних ситуацій або

нескладних завдань. Дане завдання може бути на швидке знаходження студентом вирішення проблеми, з опорою на текст, з формулюванням певного висновку або на виконання короткого тесту. Проте студенти не тільки висловлюють свою думку, в них проходить взаємонавчання. Метод формує у студентів також здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп, бути комунікабельним, робити аргументовані висновки.

Підсумовуючи ефективність перелічених методів організації занять, слід відмітити також їх соціально значущий гуманістичний потенціал, який обов'язково втілиться в наступній діяльності студентів у демократичні когнітивні та поведінкові форми.

Отже, отримання знань, формування вмій і навичок, розвиток особистісних якостей, набуття певних професійних компетентностей особистості студента є найефективнішими, якщо в освітньому процесі використовують інтерактивні форми і методи.

За допомогою інтерактивних технологій студенти:

- проводять аналіз засвоєної навчальної інформації, підходять з творчим підходом до вивчення навчального матеріалу й спрощують у такий спосіб його засвоєння;
- вчаться формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити власну позицію, аргументувати й дискутувати;
- вчаться слухати думку іншої людини, поважати її точку зору;
- моделюють різні комунікативні ситуації, можуть збагачувати власний соціальний досвід через те, що вправи відповідають різним життєвим ситуаціям,
- вчаться будувати конструктивні взаємини у групі, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу та консенсусу;
- можуть розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт.

Структура заняття із використанням інтерактивних технологій виглядає наступним чином відповідно до методики ІМіК:

- 1) підготовка (організаційний момент, підготовка роздаткового матеріалу, необхідних технічних засобів);
- 2) вступ (пояснюються правила, цілі, технічно сформовані завдання, поділ на групи, розподіл ролей і термінів);
- 3) проведення (обговорення ситуацій, самостійний або груповий пошук рішень, формування відповідей обов'язкові);
- 4) рефлексія та результати (обговорення результатів, гра, оцінка, відгуки) [22].

З педагогічної та психологічної точок зору, інтерактивні технології мають ряд переваг, які на заняттях з іноземної мови сприяють ефективнішому оволодінню студентами ІКТ. Пропонуємо разом зі Петрусевич Ю. А. виокремити такі переваги інтерактивних технологій, які:

- активізують роботу студентів на занятті, оскільки зростає зацікавленість студентів у вирішенні професійної чи навчальної проблеми у даному середовищі і посилюють інтерес до взаємодії з іншими студентами;
- сприяють розвитку особистості, креативності, позаяк в оптимальному варіанті створюють тривалу зацікавленість у саморозвитку та розкритті свого людського потенціалу;
- значно легше вводяться нові комунікативні і поведінкові норми;
- допомагають студенту побачити особливості власного життя та відчути стосунок до навколишнього світу в цілому;
- спонукають краще зрозуміти і навчитись використовувати всю складність психічних, соціальних та організаційних процесів спілкування між людьми;
- розвивають гнучкість та системність мислення, оперативність у вирішенні професійних завдань;
- сприяють опануванню студентом досвіду діяльності, подібної до тієї, яку він буде реалізовувати у професійному житті;

- забезпечується активність усіх студентів, тому що в роботу включаються навіть пасивні члені групи, оскільки під час виконання завдань з використанням інтерактивних технологій студенти мають можливість вирішувати складні проблеми, а не залишатись пасивними спостерігачами;
- знижують тривожність учасників, особливо на початковій стадії роботи;
- сприяють зняттю деяких захисних механізмів, оскільки інструкції і дотримання групових норм надають можливість моделювати у грі складні форми поведінки;
- у результаті студенти можуть стати більш толерантними до думок, поглядів та цінностей інших, у них може змінитися уявлення про себе, виникнути розуміння, що можуть більше й ефективніше вчитися і можуть створити щось важливе не лише в межах групи, але й у майбутній професійній діяльності і навіть у суспільстві [32].

Загалом, зміст інтерактивного навчання полягає в тому, що під час навчального процесу усі студенти активно взаємодіють, тобто відбувається інтеракція. Основними формами роботи на занятті з використанням інтерактивних технологій є групові, адже під час них відбувається співнавчання та взаємонавчання. Робота в малих групах передбачає розподіл ролей і чітке виконання обов'язків учасниками, до складу яких входять: головуючий, спікер, секретар, доповідач, посередник. Роботою спікера є організувати порядок виконання завдання, зачитувати його групі. Він пропонує учасникам висловитися по черзі, заохочує до роботи, підбиває підсумки роботи. Завданнями секретаря є вести записи результатів роботи групи, допомагати доповідачу готувати повідомлення. Посередник стежить за часом, заохочує членів групи до роботи. Доповідач висловлює завершальну думку групи, доповідає про результати роботи.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі нами досліджено структуру та особливості формування КММ, а також цілі та зміст її формування. Отже, ми вияснили, що, згідно з Устименко, КММ складаються з знань, навичок та вмінь студента, а також його комунікативних здібностей. Опираючись на загальні, спеціальні, компенсаторні, інтелектуальні, навчальні та організаційні вміння, студенти будують своє майбутнє монологічне висловлювання. Особливу увагу ми зосередили на дослідженні різних типів монологу, таких як: монолог-роздум, монолог-опис та монолог-розповідь. У кожного типу монологічного висловлювання є свої особливості, про які зазначено у даному розділі.

ММ повинно також відповідати таким критеріям згідно робочої програми, як: відповідність тематиці, контекстуальність, логічність побудови, зрозумілість, володіння засобами міжфразового зв'язку та бути граматично правильним, відповідати комунікативній ситуації. Враховуючи вищезазначене, ми описали основні труднощі формування КММ.

Нами розглянуто визначення інтерактивних технологій та наведено їх класифікацію науковцями О. Пометун і Л. Пироженко, адже вважаємо її точною та такою, що найбільш відповідає нашому дослідженню. Врахувавши основні критерії, такі як: взаємодія і водночас наявність технології монологічного мовлення, професійну орієнтацію, задіяність усіх студентів незалежно від їх ролі у монологічному мовленні для розвитку відповідних навичок і формування англомовної компетентності, ми обрали десять методів інтерактивних технологій та зосередили особливу увагу на них, описавши, як за їх допомогою реалізується монологічне мовлення та як їх можна буде застосувати на конкретному занятті, що ми й спробуємо зробити у наступному розділі.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Етапи формування англomовної компетентності у монологічному мовленні майбутніх учителів

У цьому розділі нами визначено та описано основні етапи формування англomовної компетентності у монологічному мовленні. Відповідно до праць О. М. Устименко, точку зору якої ми підтримуємо, формування КММ проходить у три етапи. Ми розглянемо підхід «знизу вверх», який використаємо в подальшій розробці комплексу вправ [22].

Спочатку відбувається презентація зразка монологічного мовлення за допомогою відео або аудіо фрагментів та визначається тип монологу.

Під час першого етапу студенти навчаються об'єднувати фрази у понадфразову єдність, тобто промовляють одну фразу, проте вона повинна бути мовно правильно оформлена.

Наведемо приклади завдань.

Завдання 1. Watch the video. Here is presented a police officer as profession. After that you should choose one profession from the list and describe it shortly. Whom did you want to be when you were young?

Відео: <https://www.youtube.com/watch?v=J4hYSA5jLqo>

На другому етапі відбувається висловлення студентів на понадфразовому рівні з використанням опор: зорових, слухових, комбінованих, наприклад, викладач може представити роздатковий матеріал з фразами, які найбільш використовуються у даній темі або студенти можуть занотувати дані фрази з відеофрагменту. На даному етапі важлива робота в режимі викладач-студент та в парах для скеровування мовця у правильному побудуванні понадфразової єдності. Також на даному етапі доцільно застосовувати такі інтерактивні технології як: «мікрофон», «метод мозкової атаки», «круглий стіл», коли кожен може висловити

свою думку, а інші можуть оцінити її як з точки зору згоди з нею та правильності викладу.

Завдання 2. Try to make a dialogue with your partner where one of you is employer and another one is applicator, using these following phrases:

- I'm excited about this opportunity because...
- I really enjoy [insert product or service offered by the company];
- What I can contribute to your organization is ...;
- If I were in this role, one of the things I would keep my eye on is [insert industry trend];
- I admire the way you...;
- I noticed on your website...

На третьому заключному етапі студенти висловлюються на понадфразовому рівні без опор відповідно до теми та типу монологічного висловлювання. На цьому етапі доцільно використовувати такі інтерактивні технології, такі як: «словесний портрет», «мікрофон», «ворожка», «метод ситуативного аналізу» та ін. Виступ студента повинен бути логічно побудований, граматично правильний.

Завдання 3. Discuss in groups. How will teacher of future look like? Express your thoughts about this job.

Ми хотіли б розглянути метод ситуативного аналізу детальніше. Як ми вже згадували у попередньому розділі, зміст технології в тому, що здобувачам освіти пропонують осмислити реальну життєву ситуацію, опис якої одночасно відображає не тільки будь-яку практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми. Модель ситуативного аналізу можна уявити як такі послідовні етапи:

- 1) подання проблемної ситуації,
- 2) проведення ситуативного аналізу,
- 3) збір даних,
- 4) аналіз отриманої інформації,
- 5) підведення підсумків.

Ці етапи збігаються з етапами навчання монологічного мовлення. Спочатку ми ознайомлюємось з темою, тобто у даному випадку – ознайомлення з проблемною ситуацією. Наступним етапом – висловлення студентів на понадфразовому рівні. Йому відповідають етапи ситуативного аналізу такі як: проведення ситуативного аналізу та збір інформації. Аналіз та підведення підсумків відбувається на останньому заключному етапі. Отже, метод ситуативного аналізу реалізує у собі всі етапи володіння КММ. Таким чином ми переходимо до системи самостійної пізнавальної діяльності, створення умов особистісного зростання як студента, так і викладача. При цьому можливе поєднання інтерактивних та традиційних форм, що допоможе якнайповніше сприяти формуванню у майбутніх учителів англomовної компетентності та вміння застосовувати її у реальному контексті майбутньої професійної діяльності.

Також є інший підхід – «зверху вниз». Формування монологічного висловлювання відбувається на основі прочитаного тексту. Після цього викладач перевіряє наскільки студенти зрозуміли цей текст у вигляді бесіди або тесту. Студент відповідає на рівні фрази. На даному етапі важливо визначити ідею тексту. Далі викладач пропонує студентам коротко викласти, про що йшлося в тексті відповідно до того типу монологу, який був у тексті. І на заключному етапі студент розповідає історію зі сторони одного з персонажів [32].

Завдання 1 до першого етапу. Answer the questions. Let's work in pairs.

1. Which three things do employers mark for themselves?
2. Whom do the employers choose rather someone with good grades or with perfect? How do you think? Why?
3. Why is so important to work even not in your field?
4. How can you use your skill and values then?
5. Why is self-confidence so important? To whom and why?
6. What is network?

Завдання 2 до другого етапу. Discuss with your friend the text, what new you found out from this text. What other things do you consider are necessary for working?

Завдання 3 до третього етапу. Tell the story as if you are Mary/ David/ Sandy.

З психологічної точки зору у процесі породження усного монологічного висловлювання студент проходить три рівні згідно з Ніколаєвою С. Ю. [22]:

- 1) породження мотиву висловлювання, а також комунікативної цілі;
- 2) внутрішнє лексико-граматичне оформлення висловлювання та зовнішнє (озвучене) оформлення висловлювання;
- 3) зворотний зв'язок на базі слухового контролю.

На початковому рівні викладачем або студентом має бути викликано мотив висловлювання, наприклад, зацікавленням студента через відео- або аудіо матеріал.

На другому рівні для формування усного монологічного висловлювання студент повинен володіти достатнім рівнем фонетичних, лексичних та граматичних навичок. Вищий рівень володіння цими навичками сприяє автоматизації мовленню, що, в свою чергу, дозволяє студенту зосередитись на змісті мовлення.

На третьому рівні здійснюється контроль висловлювання студента викладачем. Викладач перевіряє рівень сформованості англійської КММ за допомогою сформованості її складових – умінь, навичок, знань і здібностей до ММ, найкраще це робити у формі усного індивідуального контролю, але їх слід комбінувати з парними, груповими та іншими видами робіт.

Також існує класифікація етапів формування компетентності у говорінні О. Тарнопольського [55]. Він поділяє їх на початковий, основний та просунутий. Перший, тобто початковий етап може тривати до 2-ох місяців. Він спрямований на те, щоб запустити мовленнєвий механізм, це означає висловлювання студентів на рівні найпростіших фраз, тем у буденних ситуаціях. Проте зазвичай студенти вступають до ЗВО вже з запущеним цим механізмом, тому цей вступний етап ми можемо пропустити. На цьому етапі студент повинен досягти оволодіння мовленням на рівні незалежного користувача, тобто рівня В1, В2 згідно Загальноєвропейських мовних рекомендацій [10].

Другим етапом даної класифікації є основний. Його тривалість 2 – 2,5 роки. На даному етапі студент вчиться спілкуватись у будь-яких ситуаціях з будь-якої теми без помітних труднощів, за винятком професійно-орієнтованих тем.

Та останнім етапом є просунутий. Він продовжується до кінця магістратури. Студент повинен володіти монологічним та діалогічним мовленням на рівні C2 згідно з ЗЄР [10].

Перед навчанням студентів першого курсу рекомендується провести вхідний тест на рівень володіння в даному випадку монологічним мовленням. Таким чином, це дає можливість і викладачу, і студенту орієнтуватись на вирішення проблем, які виникають. Також наприкінці навчання здобувач освіти проходить вихідний тест, щоб оцінити рівень оволодіння студента монологічним висловлюванням.

Є також інші стандартизовані тести, які перевіряють, як студенти володіють монологом, такі як TOEIC Speaking Test (the Test of English for International Communication), Cambridge IELTS (International English Language Testing System), Cambridge FCE Tests (First Certificate in English). До кожного тесту існують свої власні вимоги.

TOEIC Speaking Test оцінює вимову, інтонацію, словниковий запас, граматичну правильність, повноту викладу матеріалу, а також відповідність змісту. Проходить цей тест 20 хвилин. У кожному тесті студент має можливість отримати від 0 до 200 балів. Також тест має вісім рівнів володіння мовою.

Наступний тест здійснюється відповідно до таких критеріїв, як: Grammar and Vocabulary, Discourse Management, Pronunciation, Interactive Communication. Рівень C1 відповідає 54 балам.

У наступному тесті Cambridge IELTS студенти оцінюються за 9-бальною шкалою. Рівень студентів 2-го курсу C1 відповідає 7,0 в балах IELTS. Тест відбувається у вигляді співбесіди. Складається даний тест з трьох частин. Перша частина – це вступ та співбесіда. Студента можуть запитати про сім'ю, вільний час, одяг, інтернет та таке інше. Далі тестуючим дають завдання з певною темою. У студентів є одна хвилина, щоб підготуватись, а потім він буде обговорювати дану тему протягом двох хвилин. Потім екзаменатор може задати два-три питання. Та останнім етапом є обговорення з екзаменатором питань відповідно до попередньої теми.

Удосконалення системи контролю (в тому числі тестового контролю) знань, навичок та вмій, набутих студентами, є також одним з напрямків демократизації освітнього процесу, переходу до компетентнісної моделі навчання і зростання мотивації студентів. Інноваційна модель навчання у вищій школі та система контролю вимагає не просто репродукування студентами отриманих знань, а повинна бути спрямована на технології і результати навчання, в центрі яких перебуває студент. Головне, як здобувач вищої освіти вміє їх використовувати в практичній діяльності, для вирішення професійних завдань, чи вміє гнучко адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях, самостійно, критично, творчо мислити, бути комунікабельним.

Оцінювання та контроль студентів на рівні незалежного користувача, тобто B2+ в Київському національному лінгвістичному університеті здійснюється з урахуванням [25]:

- обсягу висловлювання;
- його відповідності запропонованій комунікативній ситуації;
- ступеня розкриття зазначеної проблеми;
- дотримання логічних зв'язків між окремими частинами висловлювання;
- його лексичної та граматичної правильності;
- коректності фонетичного оформлення;
- темпу мовлення.

Зокрема, відповідно до робочої програми:

- оцінка «відмінно» виставляється за розгорнуте монологічне висловлювання, обсяг якого включає не менше 15 речень, що повністю відповідають запропонованій комунікативній ситуації та повністю розкривають головні аспекти зазначеної у комунікативній ситуації проблеми. Висловлювання є зв'язним та логічно побудованим завдяки доречному використанню студентом різноманітних прийомів міжфразового зв'язку. Мовлення студента характеризується лексичним багатством (у межах тематики, передбаченої цією програмою), уживанням синонімів й антонімів та

ідіоматичністю (відсутністю перекладацьких кальок, уживанням сталих словосполучень, фразеологічних зворотів, фразових дієслів та залежних прийменників), правильним вибором, утворенням та різноманітністю граматичних структур, дотриманням правил словотвору, правильним уживанням прийменників та артиклів. Студент говорить у природному темпі, правильно артикулює звуки, дотримується фонетичних процесів асиміляції приголосних, акомодатії голосних, втрати прориву, латерального прориву, носового прориву, правильно робить словесний наголос, дотримується правил синтагматичного членування висловлювання та обирає інтонаційні моделі, які відповідають комунікативній меті цього висловлювання. У висловлюванні допускається сумарно не більше трьох помилок (лексичних, граматичних чи фонетичних).

- оцінка «добре» виставляється за монологічне висловлювання, обсяг якого включає не менше 12 речень, і відповідає більшості вказаних вище вимог, зокрема повністю відповідає запропонованій комунікативній ситуації і торкається більшості аспектів запропонованої проблеми. Допускається не більше одного порушення у структурі й логіці висловлювання, а також не більше чотирьох помилок у вживанні лексики, граматики та фонетичному оформленні цього висловлювання.
- оцінка «задовільно» виставляється за монологічне висловлювання, обсяг якого включає не менше 10 речень, і частково відповідає вказаним вище вимогам, зокрема в цілому співвідноситься із запропонованою комунікативною ситуацією і розкриває щонайменше один аспект запропонованої проблеми. Допускається не більше двох порушень у структурі й логіці висловлювання, опущення максимум двох прийомів міжфразового зв'язку, уповільненого темпу мовлення, а також не більше шести помилок у вживанні лексики, граматики та фонетичному оформленні цього висловлювання.
- оцінка «незадовільно» виставляється за монологічне висловлювання, обсяг якого включає менше 10 речень, і порушує більшість вказаних вище вимог,

зокрема не відповідає запропонованій комунікативній ситуації, або відповідає їй лише частково і не розкриває жодного з аспектів запропонованої проблеми, містить численні порушення у логіці побудови висловлювання, що знаходить відображення в опущенні або помилковому уживанні більше ніж двох прийомів міжфразового зв'язку. У своїх висловлюваннях студент стикається із труднощами у виборі необхідної лексики, вживає слова недоречно, вдається до перекладацьких кальок та повторів. Мовлення студента характеризується неправильним вибором, утворенням та одноманітністю й примітивністю граматичних структур, порушенням правил словотвору, уживанням граматичних структур прийменників та артиклів. Студент неправильно або недбало артикулює звуки, недотримується фонетичних процесів асиміляції приголосних, акомодатії голосних, втрати прориву, латерального прориву, носового прориву, робить помилки у словесному наголосі, ігнорує правила синтагматичного членування висловлювання та обирає інтонаційні моделі, які не відповідають комунікативній меті цього висловлювання. Загальна кількість лексичних, граматичних та фонетичних помилок перевищує сім [25].

2.2. Комплекс вправ для формування англомовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу з використанням інтерактивних технологій

Згідно з трьома етапами формування умінь ММ до підсистеми вправ для розвитку вмінь ММ входять три групи вправ відповідно до методики ІМіК [22]:

I група вправ – вправи на з'єднання речень у ПФЄ;

II група вправ – вправи для оволодіння мінімонологіями;

III група вправ – вправи для оволодіння різними типами монологів.

Ці вправи повинні відповідати таким вимогам як: відповідність рівню навчання монологічного мовлення, тобто у нашому випадку С1, складність завдання повинна поступово збільшуватись, повинні містити у собі типові комунікативні ситуації або проблеми для обговорень, активізувати студентів, бути вмотивованими [10]. Згідно робочої програми [25] комплекс вправ розроблено до теми «Вибір професії».

Також важливим є згадати про те, що монологічне мовлення може бути репродуктивним та продуктивним. Репродуктивне мовлення відзначається відсутністю самостійності у виборі мовного оформлення, в побудові логічного плану викладу, визначенні змісту висловлювання. Продуктивне мовлення характеризується мовленнєвою творчістю і самостійністю у виборі мовного оформлення висловлювання, побудовою логічного плану викладу і визначенням змісту висловлювання, заданого ззовні, що і відображається у наступних вправах [42, с.159].

Структура інтерактивного заняття передбачає наявність вступної частини, основної та підсумкової. Кожна з частин має власне завдання, мету, наприклад, завданням вступної частини є мотивувати студентів до роботи, актуалізація опорних знань, оголошення теми та очікування успішних результатів. Основна частина передбачає опанування студентами новими вміннями, знаннями, навичками, які систематизуються, узагальнюються та оцінюються під час підсумкової частини [35, с. 32].

Алан Кроуфорд, досліджуючи активне навчання, ототожнює його з інтерактивним. Дослідник поділяє заняття на три фази: фазу актуалізації, фазу побудови знань та фазу консолідації. В межах фази актуалізації викладач в пам'яті поновлює у студентів наявні знання, формулює мету та тему заняття, доносить до студентів нові ідеї. Мета фази побудови знань – порівняти очікування студентів з тим, що вивчається, відстежити процеси мислення, розглядати зміст заняття на особистом досвіді студента. І, відповідно, мета фази консолідації – узагальнити основні ідеї даного заняття, обмінятися думками, виявити особисте ставлення студента до предмета, контроль та оцінка ходу навчання [56].

Важливим чинником для виконання завдань з навчання майбутніх учителів ММ із застосуванням інтерактивних технологій є наявність вербальних і невербальних опор, створених з навчальною метою, що полегшують виконання завдання, підвищують цікавість студентів появою певної предметності завдання, мотивуючи тим самим до його виконання. С. П. Шатілов відводить опорам значне місце у навчанні ММ. На думку дослідника, опорами можуть слугувати: малюнки, картки, текст, ситуація, тема, проблема. Використання опор студентами мовних спеціальностей вищих закладів освіти має відбуватися у такій послідовності:

- 1) текст;
- 2) інтерактивна навчально-проблемна ситуація;
- 3) наочність (відеоматеріали; спеціальний реквізит для видів та форм інтерактивних технологій: мікрофон, різнокольорові «сигнали світлофора», роздатковий матеріал, таблиці тощо);
- 4) тема, проблема [60, с. 82].

Завдання – це спеціально організована та повторювана достатню кількість раз дія для засвоєння умінь монологу-міркування, що здійснюється при інтерактивному навчанні майбутніх учителів ММ. Завдання має такі ж функції та ознаки, що і вправа. Щоб забезпечити ефективність навчання студентів ММ, викладачу доцільно відбирати завдання, що відповідають таким специфічним для інтерактивного навчання ММ вимогам, як наявність інтерактивної навчально-проблемної ситуації, наявність покрокової стратегії-алгоритму виконання вправи,

наявність професійного компоненту навчання майбутніх учителів. Зважаючи на загальноприйняту в методиці викладання ІМ типологію вправ та завдань, цілеспрямованість та вмотивованість, комунікативність, відповідність місцю виконання завдання, співвіднесеність з текстом, відповідність характеру мовленнєвої діяльності, багатофункціональність, усномовленнєвість, впровадження різноманітних способів організації навчання, ми виокремили загальні вимоги до завдань для інтерактивного навчання ММ.

Мета вправ І групи – навчити студентів об'єднувати фрази у понадфразові єдності. Вправи І групи можна віднести до умовно-комунікативних продуктивних вправ. Також під час виконання цих вправ студенти мають можливість оволодіти засобами міжфразового зв'язку. Вони виконуються в режимах: викладач-студент, робота в парах, індивідуальна робота. Це, наприклад, вправи на приєднання, доповнення, об'єднання різних фраз у одну понадфразову єдність.

Обґрунтовані вище вимоги дозволили перейти до укладання комплексу завдань для інтерактивного навчання майбутніх учителів монологу-роздуму з формування англомовної компетентності у монологічному мовленні з використанням інтерактивних технологій.

І група вправ.

Завдання № 1.

Мета: навчити студентів поєднувати фрази у понадфразову єдність.

Форма виконання: групова.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, повністю керована з частковою автономією, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: мозковий штурм.

T: What stereotypical jobs do you know? Explain, why they are stereotypical. Work in groups.

Завдання № 2.

Мета: ознайомити студентів із засобами міжфразового зв'язку, які використовуються у монологі-роздумі.

Форма виконання: індивідуальна.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, повністю керована з частковою автономією, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: мозковий штурм.

T: Answer the question “Why did you choose teacher profession?” Use the following phrases:

<i>Common phrases</i>	<i>Add strength</i>	<i>Formal phrases</i>
I think...	I really think...	From my point of view...
I believe...	I strongly believe...	From my perspective...
I feel...	I truly feel...	In my view...
In my opinion...	In my honest opinion...	It seems to me that...
I would say...		

Завдання № 3.

Мета: навчити студентів об'єднувати фрази у понадфразову єдність.

Форма виконання: викладач-студент.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, повністю керована з частковою автономією, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Мікрофон».

Teacher: Name a plus of working teacher and explain your opinion. I shall begin and you will continue. Work one by one.

Teachers are inspirers. They share their passion and experience with others. As the teachers, they influence on your students, their future.

Завдання № 4.

Мета: навчити студентів об'єднувати слова у понадфразову єдність.

Форма виконання: індивідуальна.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, повністю керована з частковою автономією, вмотивована.

Тема: Choosing a career.

Тип монологу: монолог-роздум з елементами опису.

Інтерактивна технологія: «Мікрофон».

Teacher: Your partner is going at the interview. Give him successful advices how to get a job. Explain why they are successful.

Завдання № 5.

Мета: навчити студентів об'єднувати фрази у понадфразову єдність.

Форма виконання: викладач-студент.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, повністю керована з частковою автономією, вмотивована.

Тема: Choosing a career.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Мікрофон».

Teacher: Look at your partner and then choose profession to your friend.

Метою вправ II групи є відповідно навчити студентів будувати висловлювання на понадфразовому рівні. Режими роботи, які використовуються під час роботи з даними вправами, є студент-аудиторія, парна робота, групова робота. Також на цьому етапі оволодіння монологічного мовлення використовуються різні опори, які поступово усуваються. Обираються вони відповідно до типу монологу.

Завдання № 1.

Мета: ознайомити студентів із засобами міжфразового зв'язку, які використовуються при висловленні монологу-роздуму.

Форма виконання: індивідуальна.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, повністю керована з частковою автономією, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Мікрофон».

Teacher: Answer the question. What makes you a good teacher? Explain.

Завдання № 2.

Мета: навчити студентів будувати висловлювання на рівні понадфразового рівня.

Форма виконання: групова.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: Choosing a career.

Тип монологу: монолог-роздум з елементами монологу-опису.

Інтерактивна технологія: «Круглий стіл».

Teacher: Get dressed your partner for an audition. Explain, why did you choose such look?

Завдання № 3.

Мета: навчити студентів будувати монологічне висловлювання на понадфразовому рівні.

Форма виконання: групова.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Круглий стіл».

Teacher: Discuss the problem of unemployment in Ukraine. Make a mind map of the most common reasons of unemployment. Use following structure:

Introduction – state the topic and your opinion clearly.

Main body – 2 paragraphs (2 examples and 2 reasons).

Conclusion – restate or summarize opinion.

Завдання № 4.

Мета: навчити студентів об'єднувати фрази у понадфразову єдність.

Форма виконання: викладач-студент.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, повністю керована з частковою автономією, вмотивована.

Тема: Choosing a career.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Мікрофон».

Teacher: Fill the scheme below. Choose a profession and think what difficulties it can have.

Profession	Job place	Speacialties	Difficulties

Завдання № 5.

Мета: навчити студентів будувати монологічне висловлювання на понадфразовому рівні.

Форма виконання: групова.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Круглий стіл».

Teacher: You are a young teacher. Tell us about advantages and disadvantages of teaching English. Use the following phrases.

Disadvantages	Advantages
The first disadvantage is...	The positive aspects of ... are ...
The drawbacks of ... are ...	Another benefit is ...
An arguments against ... is	There are many advantages to ... and one of them is...
A negative consequence of ... is ...	The positive points include ...
The downside is...	Another benefit is ...

Мета вправ III групи – навчити студентів будувати монологи на текстовому рівні різних функціонально-сміслових типів. Вправи III групи належать до комунікативних продуктивних вправ другого рівня.

Наведемо приклади вправ III групи.

Завдання № 1.

Мета: навчити студентів будувати монолог-роздум.

Форма виконання: парна.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: Choosing a career.

Тип монологу: монолог-переконання як різновид монологу-роздуму.

Інтерактивна технологія: рольова гра.

Teacher: You are an applicator and your partner is an employer. You should convince the employer to hire you.

Завдання № 2.

Мета: навчити будувати монолог-роздум.

Форма виконання: парна.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: Choosing a career.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Круглий стіл».

Teacher: You are an employer at a press conference. What are some common reasons why people do not get a job? Answer all the questions, which are interested press.

Завдання № 3.

Мета: навчити будувати монолог-роздум.

Форма виконання: парна.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Ворожка».

Teacher: You are a fortune-teller. Look at your partner. Think about what future profession he or she can get.

Завдання № 4.

Мета: навчити будувати монолог-роздум.

Форма виконання: групова.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: метод «Прес».

Teacher: You are a teacher. At the lesson, your students had an argument. You should solve this conflict. In addition, try to explain them their points of view.

Завдання № 5.

Мета: навчити будувати монолог-роздум.

Форма виконання: групова.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: рольова гра.

Teacher: You get an interview at the famous job market. Ask the marketers what the current trends of Ukrainian job market are and what they think about that. Explain your thoughts about these trends.

Завдання № 6.

Мета: навчити будувати монолог-роздум.

Форма виконання: групова.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, вмотивована.

Тема: My future profession.

Тип монологу: монолог-роздум.

Інтерактивна технологія: «Мікрофон».

Teacher: You are a head master. What can you recommend to young teachers?

Усі вправи були апробовані під час навчання у групі СОа 58-18 на заняттях «Практики усного та писемного мовлення» під час проходження мною педагогічної практики у першому семестрі 2019 року. Одну з розробок занять з даними вправами ми представили у додатку (див. Додаток).

При розробці комплексу завдань для навчання ММ, особливу увагу було приділено організації контролю і оцінювання монологу. Як відомо, контроль за продуктивними видами навчальної діяльності (говоріння і письмо) здійснювати найскладніше через відсутність ключів до завдання і суб'єктивний характер оцінювання. Саме тому, критерії і дескриптори оцінювання були ретельно продумані та науково обґрунтовані.

Інтерактивне навчання грає велику роль у навчанні монологічного мовлення, адже як ми згадували у розділі 1 інтерактивне навчання активізує студентів на занятті, що дає можливість висловитись усім студентам. Інтерактивне навчання усуває майже всі труднощі з якими студент може зіткнутися на занятті, наприклад, студент соромиться висловлюватись або не бажає. Розвиток монологічного мовлення, у даному випадку за допомогою інтерактивного навчання, робить процес самого навчання захоплюючим та цікавим, особливо, коли студенти на достатньому рівні володіють англійською мовою. Матеріал у такому випадку засвоюється краще, адже мотивація студента збільшується, а також сприятлива атмосфера, і матеріал засвоюється мимовільно. Також збільшується активність студентів, відбувається обмін думками між студентами, що оживлює роботу на занятті і також забезпечує краще оволодіння монологічним мовленням. Зазвичай під час співпраці студент повинен донести свою думку до своїх одногрупників, викладача, чим і пояснюється оволодіння монологічним мовленням, адже монолог у такому випадку виступає лише частиною діалогу, тобто завершеною думкою одного із учасників.

2.3. Модель освітнього процесу з формування англomовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу з використанням інтерактивних технологій

У попередніх підрозділах ми розглянули риси, властиві ММ, етапи його реалізації, а також розробили методикау навчання англomовної компетентності у монологічному мовленні з використанням інтерактивних технологій. Грунтуючись на них, ми склали модель організації процесу формування англomовної компетентності в ММ з використанням інтерактивних технологій.

Моделювання – це досить поширений метод дослідження, який використовується для проектування, оптимізації, аналізу та розробки якогось процесу. При цьому ми досліджуємо об'єкт з точки зору моделі, але всі подальші результати переносяться на об'єкт.

Перед тим, як перейти до більш детального розгляду моделі освітнього процесу, слід з'ясувати, що означає поняття «освітній процес». Отже, згідно з Законом України «Про освіту» освітній процес – це система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей, у нашому випадку компетентності у монологічному мовленні [12].

Модель навчального процесу – це індивідуальна інтерпретація на заняттях запропонованого дослідником методу навчання з урахуванням конкретних цілей і умов роботи [6, с. 159]. Модель навчання створюється з огляду на ряд факторів: принципи, ступінь і мета навчання, навчальна дисципліна, в межах якої реалізується модель, об'єкт вивчення, суб'єкти навчання, засоби навчання, загальний розподіл годин згідно з навчальним планом, тематика навчання, а також коригування викладачем співвідношення завдань, що входять до розробленого комплексу завдань. Охарактеризуємо кожен із зазначених вище факторів.

Згідно з Матвієнко К. О. модель інтерактивного навчання ММ ґрунтується на таких принципах: принцип нетрадиційності системи навчання, принцип

взаємозв'язку різних видів мовленнєвої діяльності, принцип урахування особистісно-діяльнісного підходу [20, с. 47].

Принцип нетрадиційності системи навчання є провідним у процесі розробки моделі, оскільки інтерактивне навчання передбачає включення у навчальний процес видів та форм інтерактивних технологій.

Важливість принципу урахування особистісно-діяльнісного підходу для створення моделі інтерактивного навчання пояснюється активною позицією студента, який виступає і об'єктом і суб'єктом навчального процесу. Модель інтерактивного навчання розроблена таким чином, що студент отримує і засвоює знання від викладача, від одногрупників або з додаткових джерел. Крім того, студент має можливість передавати отриману інформацію своїм колегам, «навчати» інших студентів, засвоюючи знання, навички та вміння ранньої професіоналізації.

Об'єктом навчання є процес формування компетентності в ММ.

Предмет навчання - методика формування англomовної компетентності в ММ з використанням інтерактивних технологій студентів другого курсу.

Суб'єктами навчання виступають студенти II курсу, групи СОа 18-18, які навчаються за спеціальністю 014.02 «Середня освіта».

Мета навчання – формування КММ.

Очікуваний результат навчання – сформованість компетентності в ММ на рівні В2+.

Навчальна дисципліна, в якій реалізується дана модель, – «Практика усного та писемного мовлення англійської мови».

Організаційними формами навчання є практичні аудиторні заняття, самостійні позааудиторні заняття, факультативні та індивідуальні заняття. Провідною формою організації навчання вважається практичне аудиторне заняття.

Основними способами навчання виступають інтерактивні технології.

Щоб визначити ступінь навчання, який оптимально підходить для навчання студентів створювати монологи-роздуми, ми звернулися до Програми. Проведений аналіз цілей навчання говоріння, умінь ММ та критеріїв і дескрипторів оцінювання

монологів на усіх рівнях навчання протягом п'яти років показав, що побудова згаданих функціональних типів монологу починається на другому році навчання [36, с. 59]. Саме тому створена модель інтерактивного навчання розрахована на студентів 2-го курсу.

Організація навчання здійснюється згідно наступних етапів:

- 1) Ознайомлення студентів із темою заняття;
- 2) Перевірка домашнього завдання;
- 3) Активізація роботи студентів на занятті;
- 4) Етапи роботи з ММ;
- 5) Завершення заняття;
- 6) Домашнє завдання.

Згідно з Устименко О. М. під час заняття використовуються різні види контролю: за формою організації – це індивідуальний, фронтальний та груповий. Фронтальний контроль передбачає опитування студентів під час заняття у режимі «викладач – студент» [57].

Для оцінки монологічного мовлення, на нашу думку, найкращий індивідуальний, адже під час нього викладач може найбільш точно оцінити підготовку студента. Груповий контроль або парний в залежності від кількості студентів здійснюється відповідно в групах або парах. Студентам пропонується завдання, під час якого вони контролюють один одного, а також викладач теж здійснює контроль під час висловлення студента, а опісля озвучують помилки.

Устименко О. М. виділяє поточний, тематичний і підсумковий види контролю [57]. Поточний контроль передбачає контроль безпосередньо на занятті під час чи після виконання вправ і завдань. Тематичний контроль відповідає завершенню кожної теми у робочій програмі. Для того, щоб перевірити рівень володіння монологічним мовленням, викладач може запропонувати студенту висловитись в межах вивченого матеріалу. Підсумковий контроль здійснюється під час складання диференційованого заліку в кінці семестру. Всі види контролю є усними за формою реалізації, оскільки їх метою є перевірка рівня сформованості компетентності в ММ.

Згідно з робочою програмою за спеціальністю 014.02 «Середня освіта» КНЛУ загальний обсяг годин вивчення дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» на другому курсі становить 420 годин [25]. Ми реалізуємо розроблену нами модель формування англійської компетентності у монологічному мовленні з використанням інтерактивних технологій на практичних заняттях. Кількість годин, відведених на них, становить – 204 години. У свою чергу, на самостійну роботу студента відводиться 216 годин. Ці значення порівно діляться на два семестри. Кожен із семестрів включає три теми. У першому семестрі – це вибір професії, здоров'я людини та медична допомога, а також спорт. У другому семестрі студенти вивчають такі теми, як: географічна мапа сучасного світу, англійські країни та театр. На кожен тему також виділяється однакова кількість аудиторного та самостійного вивчення.

Тематичний план навчальної дисципліни на четвертий семестр включає змістовий модуль – «Вибір професії» (34 години практичних занять). Кожен зі змістовних модулів містить три теми, які необхідно розкрити у межах зазначеної робочою програмою кількості годин. Основна мета останнього заняття теми – дискусія/бесіда на запропоновану тему (Topical discussion), де відбувається вправляння студентів у говорінні, актуалізація наявних знань, вдосконалення умінь, автоматизація навичок. З огляду на ці міркування, ми вирішили використати кожне останнє заняття теми змістовного модулю для проведення заняття з домашнього читання із використанням інтерактивних технологій та створенням здобувачами вищої освіти власних монологів-роздумів.

Проходивши практику, я застосовувала свій комплекс занять відповідно до таких тем обговорень, як: майбутня професія, вибір професії та професія вчителя. Тому і завдання були розроблені відповідно до цих тем.

Серед засобів навчання, які забезпечують ефективність моделі інтерактивного навчання ММ, ми виділили комплекс завдань, що включає види та форми інтерактивних технологій.

Перший цикл інтерактивного навчання ММ має на меті розвиток у студентів уміння формулювати вступну тезу висловлювання, ознайомлення і автоматизацію

дій студентів з лексико-граматичним матеріалом уживання засобів міжфразового зв'язку.

У другому циклі студенти переходять до формування вміння наводити аргументи на захист або спростування тези монологу-роздуму або монологу-переконавання. В якості засобів, що дозволяють логічно поєднувати аргументи і переходити від однієї думки до іншої студентам пропонуються завдання на автоматизацію дій із засобами міжфразового зв'язку тематичних блоків «Послідовність викладу» (firstly, secondly, thirdly, at first, then, to begin with, also, as well, either (in negative), further, with it, simultaneously, after, finally, at the end, at last), «Послідовність у часі» (then, now,, to begin with, before, after, finally, no sooner ... than, hardly ... when, as soon as), «Зіставлення – протиставлення» (As if/as though, like, but, although + clause, (even) though + clause).

Сформувавши вміння будувати тезу висловлювання, студенти переходять до розвитку вмінь аргументування, на що відводиться 50% часу (15 хвилин) на підетапі роботи з мовленнєвим матеріалом, 25% з яких відводиться на розпізнавання та створення за аналогією раціональних та ірраціональних аргументів; 25% – на визначення вичерпних, головних, спірних і додаткових аргументів (підрозділ 2.1). 50% (15 хвилин) робочого часу вказаного підетапу призначено для вдосконалення навичок уживання засобів міжфразового зв'язку зазначених тематичних блоків.

Третій цикл присвячено навчанню майбутніх учителів доводити істинність аргументів, робити висновки зі сказаного, вживати в мовленні засоби міжфразового зв'язку таких тематичних блоків, як: «Причина – умова – наслідок» (If, that's why, then, afterwards, as a result, thanks to, owing to, owing to the fact that, in connection with, so, because of/due to + noun і «Узагальнення, висновок» (So, thus, afterwards, to generalize, to draw a general conclusion (from), taking in the consideration everything said before, as for ..., to sum up, to crown it all, to cut the long story short, hence, to conclude), що складає ще 33 лексико-граматичних конструкцій. Розподіл завдань для навчання підсумовувати сказане і для розпізнавання та вживання у мовленні засобів міжфразового зв'язку становить 50% (15 хв.) та до 50% (15 хв.) відповідно.

Кожний окремий цикл має свої кінцеві та проміжні цілі процесу інтерактивного навчання студентів зі створення власних монологів-роздумів і монологів-переконань. Цикли занять відрізняються тематикою і жанрами оповідань. Кінцевою метою кожного навчального циклу є засвоєння студентами сукупності засобів міжфразового зв'язку для формулювання тези, наведення аргументів і представлення доведення тези.

Таким чином, запропонована модель організації інтерактивного навчання англійського ММ з використанням інтерактивних технологій розрахована на 3-тижневий курс в межах практики усного та писемного мовлення для студентів-майбутніх учителів другого року навчання.

На нашу думку, необхідно в структуру моделі освітнього процесу включити таку складову, як «роль викладача». Перш за все викладач повинен добре володіти англійською мовою, вміти інтегрувати власні знання з інших областей до предмету «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» та бути фахівцем з даного предмету і галузі знань. Але цього недостатньо. Він повинен вміти навчати студентів, і водночас, бути завжди сучасним, володіти такими компетентностями як: бути комунікабельним, самостійно працювати над розвитком особистої моралі, інтелекту, творчо мислити, гнучко адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях. Тому йому слід постійно вдосконалюватись як методисту, дидакту, педагогу. Він повинен якісно готувати плани-конспекти до занять, які відповідають робочій програмі, бути ґрунтовно підготовленим, розробити робочу програму до початку навчального року, підвищувати свою кваліфікацію, розробляти сучасні навчально-методичні комплекси, поширювати перспективний педагогічний досвід, публікуючись у наукових спеціалізованих журналах, виступаючи на всеукраїнських, міжнародних конференціях.

Нові вимоги суспільства до реформування української освіти спонукають викладачів здійснювати особистісно-орієнтований підхід до студента та сприяти організації його навчальної діяльності (за допомогою сучасних форм, методів, методик), спрямованої на результат навчання, в центрі якого перебуває здобувач освіти. Викладач при цьому виступає у ролі помічника.

Згідно освітніх стандартів викладач має формувати у студентів компетентності, а задля цього він сам повинен володіти монологічним мовленням на високому рівні. Для того, щоб студентам було цікаво, він має добре володіти не тільки ораторським мистецтвом, а й застосовувати у своїй роботі різноманітні інтерактивні технології. Це підвищує активність студентів, професійно орієнтує їх. При цьому підвищується і роль викладача в удосконаленні освітнього процесу.

На наш погляд, для максимальної ефективності впровадження інтерактивних технологій в освітньому процесі з формування англомовної компетентності у монологічному мовленні студентів 2-го курсу слід виходити із встановлених державними стандартами та робочою програмою компетентностей і дидактичного призначення методів інтерактивного навчання.

Підсумовуючи, слід зазначити, що у контексті інтерактивного навчання знання набувають іншої форми. З одного боку, вони являють собою визначену інформацію з конкретного предмета, теми, питання. Проте особливістю цієї інформації є те, що студент одержує її в процесі власної активності, а не у вигляді готової системи від викладача. Таким чином відбувається формування загальних та професійних компетентностей. В моделі освітнього процесу з формування англомовної компетентності у ММ значна роль має відводитись інформаційній підтримці нових ідей, педагогічних технологій інтерактивного навчання, освітніх стандартів, їх впровадженню, розвиток і підтримка професійної творчості викладачів.

Висновки до розділу 2

Перед тим як розробляти комплекс вправ, нами було розглянуто етапи формування монологічного мовлення. Ми показали такі класифікації етапів формування монологічного мовлення, як «зверху-вниз» та навпаки, а також класифікацію їх за О. Тарнопольським. Згідно з робочою програмою описали критерії оцінки монологічного висловлювання, розробили комплекс вправ для навчання ММ, а також описали модель освітнього процесу з формування англomовної компетентності у ММ та її складові. Значну увагу приділили опису міжнародних стандартизованих тестів та їх критеріїв оцінювання.

Отже, дослідивши дескриптори британських та американських стандартизованих тестів, а також зважаючи на особливості побудови монологів-роздумів та відповідно до робочої програми, було визначено такі критерії усного монологічного мовлення, як: обсяг висловлювання, який має дорівнювати 13 – 20 реченням; його відповідності запропонованій комунікативній ситуації, ступеня розкриття зазначеної проблеми; логічний та послідовний виклад матеріалу, його лексична та граматична правильність, коректності фонетичного оформлення, темп мовлення. Крім того, студенти оцінюють один одного також за даними критеріями.

Відповідно до етапів навчання ММ, у комплексі вправ було також три групи вправ з використанням інтерактивних технологій. При розробці комплексу завдань для навчання ММ, особливу увагу було приділено втіленню інтерактивних технологій у монологі. Ми охарактеризували кожну вправу та реалізували в ній інтерактивні технології. При підготовці навчальних матеріалів із «Практики усного та писемного мовлення англійської мови», при розробці комплексу вправ ми дотримувались певних вимог, адже всі вправи повинні відповідати наступним критеріям: складність мовленнєвого матеріалу вправи повинна нарощуватись поступово, залучення різних видів пам'яті, сприймання та мислення, вмотивованість, відповідність найтипovішим комунікативним ситуаціям; активізація пізнавальної і розумової діяльності студентів.

РОЗДІЛ 3. ПРОБНЕ НАВЧАННЯ З ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1. Підготовка пробного навчання

Описавши у попередніх розділах теоретичні аспекти даного дослідження та розробивши комплекс вправ, для перевірки його ефективності ми провели пробне навчання. Ми проводили його у першому семестрі 2019-2020 навчального року під час педагогічної практики з першої іноземної мови, тобто англійської. Нами досліджено рівень володіння монологічним мовленням студентів групи СОа 18-18 спеціальності 014 Середня освіта. Було проведено 9 занять з «Практики усного та писемного мовлення».

Під методичним експериментом, тобто пробним навчанням, слідом за П. Б. Гурвичем, ми розуміємо організовану для вирішення методичної проблеми спільну діяльність учасників експерименту та експериментатора, невід'ємними ознаками якого є: 1) точна обмеженість у часі (є початок і кінець), 2) наявність попередньо сформульованих гіпотез, 3) план і організація структури відповідно до висунутих гіпотез, 4) можливість ізольованого врахування методичного впливу фактора, що досліджується, 5) вимірювання вихідного і заключного стану релевантних для проблеми дослідження знань, навичок і вмінь за критеріями, що відповідають специфіці проблеми і цілям експерименту [7, с. 39-40].

Під час пробного навчання реалізовано наступні завдання:

- розробили гіпотезу пробного навчання;
- розробили та провели вхідне тестування для того, щоб визначити рівень володіння ММ студентами групи СОа 18-18;
- розробили комплекс вправ для навчання ММ;
- провели вихідне тестування для того, щоб зрозуміти, наскільки результативним було пробне навчання;

- провели аналіз результатів пробного навчання.

У зв'язку зі сформульованою метою були визначені конкретні завдання:

- 1) провести усні передекспериментальні зрізи для визначення вихідного рівня сформованості вмінь монологу-роздуму;
- 2) проаналізувати результати передекспериментального зрізу щодо рівня володіння вміннями монологу-роздуму студентів з метою визначення можливості проведення експериментального навчання;
- 3) провести експериментальне навчання на основі розробленої методики для інтерактивного навчання майбутніх учителів ММ з використанням інтерактивних технологій;
- 4) провести усні післяекспериментальні зрізи для визначення досягнутого рівня сформованості вмінь монологу-роздуму;
- 5) інтерпретувати результати післяекспериментального зрізу та порівняти ефективність двох варіантів розробленої методики інтерактивного навчання майбутніх учителів ММ;
- 6) сформулювати висновки щодо ефективності розробленого комплексу завдань, а також оптимального варіанту розробленої методики.

Відповідно до завдань пробне навчання проходить такі етапи як:

- 1) організація;
- 2) реалізація;
- 3) визначення результатів дослідження;
- 4) аналіз одержаних результатів.

На першому етапі ми визначили основні положення пробного навчання – мету, розробили гіпотезу, вхідний та вихідний тест, підготували навчально-методичні матеріали та розробили критерії оцінки умінь ММ.

Головною метою пробного навчання було дослідити ефективність використання інтерактивних технологій у формуванні КММ студентів та дослідити даний вплив на рівень формування КММ у студентів другого курсу. Звідси і випливає гіпотеза, що рівень сформованості КММ у студентів буде вищим, якщо

застосовувати інтерактивні технології навчання. Перевірку даної гіпотези ми здійснювали за допомогою:

- проведення вхідного тестування,
- підготовки та проведення пробного навчання у групі СОа 18-18,
- проведення вихідного тестування;
- проведення аналізу отриманих результатів;
- підведення підсумків щодо перевірки даної гіпотези.

Об'єктом пробного навчання став монолог-роздум, оскільки на другому курсі згідно з робочою програмою цей вид монологу є основним.

Проаналізувавши різні джерела, які згадувалися у Розділі 1, ми обрали такі критерії для оцінки рівня володіння ММ:

- 1) відповідність висловлювання комунікативній ситуації;
- 2) зв'язність і логічність висловлювання;
- 3) правильність монологічного висловлювання;
- 4) відповідність висловлювання монологу-роздуму;
- 5) обсяг монологічного висловлювання.

Перший критерій оцінки висловлювання студента передбачає відповідність його меті, зверненості до слухача, а також відповідності до певної комунікативної ситуації. Перед тим, як почати говорити, студент повинен озвучити мету та причину власного висловлювання.

Наступним критерієм оцінки ММ є зв'язність і логічність висловлювання. Вона досягається наявністю всіх композиційних складових, таких як вступ, основна частина та кінцівка. Також студент повинен використовувати ЗМЗ для поступового плавного переходу між реченнями, висловлення та пояснення власної думки, логічності висловленого, а також при згоді чи незгоді з думкою товариша.

Третім критерієм оцінювання ММ виступає мовна правильність висловлювання. Це означає правильне граматичне оформлення монологічного висловлювання, вживання лексичних одиниць, які відповідають даній комунікативній ситуації.

Далі ми хочемо описати такий важливий критерій, як відповідність висловлювання монологу-роздуму. Для його речень характерний причинно-наслідковий зв'язок, тому студент повинен використовувати відповідні засоби міжфразового зв'язку.

Обсяг монологу може варіюватися. Якщо це доповнення, або коротке висловлення своєї думки, тобто міні-монолог, то його обсяг відповідно до робочої програми становить до 10 речень. Повноцінний монолог охоплює від 15 до 20 речень відповідно до робочої програми. Обсяг доповіді становить від 20 речень [25].

Оцінка студентів за даними критеріями значно полегшує роботу викладачу. Враховуючи те, що не існує єдиного підходу до усної оцінки студентів, недоліком є той факт, що дана оцінка є суб'єктивною, адже при такому оцінюванні важливу роль відіграє людський фактор.

Проаналізувавши робочу програму, критерії та шкали оцінювання, зазначені в Рекомендаціях Ради Європи, а також шкали оцінювання різних міжнародних тестів, ми зробили висновок, що уніфікованої системи тестування не існує. Наприклад, TOEIC Speaking Test, максимальна кількість балів згідно з усіма критеріями – 200. Результати IELTS оцінюються за 9-бальною шкалою, яка охоплює усі можливі рівні володіння англійською мовою. За тестами на здобуття FCE на оцінювання мовлення виділяється 40 балів з 200 [10].

Рекомендована Г. Драйденом та Дж. Вос система оцінювання XXI століття передбачає здійснення самооцінювання студентів у 50% випадків, взаємооцінювання – у 30% випадків, і лише 20% залишати для оцінювання, що здійснюється викладачем. Такий підхід, по-перше, відповідає принципу професійного навчання. По-друге, заощаджується час викладача, відведений для перевірки вмінь і навичок ММ. По-третє, одночасно всі студенти групи перебувають під контролем, навіть якщо викладач фізично не має можливості прослухати кожного студента (наприклад, при роботі в малих групах). До того ж, зникає психологічна напруженість контролю і оцінювання, якщо роль контролера

виконує товариш. І, нарешті, фіксований взаємоконтроль показує об'єктивну картину успішності студента у ММ для справедливого оцінювання [8].

Тому ми вирішили повернутись до традиційної 5-бальної шкали. Вона ділиться на «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «погано». Оцінювати за 5-бальною шкалою ми будемо кожен критерій. Також така система оцінювання є звичною для студентів і створює сприятливі умови для самооцінювання та взаємооцінювання.

А тепер ми хотіли б представити підготовлені завдання для вхідного та вихідного тестування.

Вхідний тест

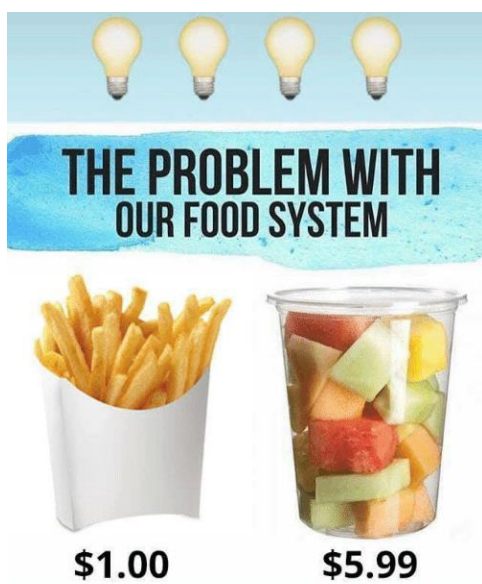
Тема – Food

Курс – 2

Вид монологу – монолог-міркування

Task 1. Think and name five the most important world food problems. Why did you choose them? Make a monologue in 30 sentences.

Task 2. Look at the picture. What do you choose? Why do you think junk food is cheaper? Explain your opinion in 15 sentences.

Because you can't eat fruit unless it's a 6 dollar cup of fruit salad

Task 3. You are at grocery. You buy products for your party. Think about what you should buy. Why did you choose these products? Explain. Make your monologue in 15 sentences.

Task 4. You are going to your friend's birthday. You want to cook a birthday cake. What products will you use? You are filming that. Tell your friend in your video how you did it (in 15 sentences).

Task 5. Look at the picture. What do you think it is about? Explain your opinion (in 20 sentences).

Вихідний тест

Тема – Job

Курс – 2

Вид монологу – монолог-міркування

Task 1. Look at the picture. What do you think is it about? Make a mini-monologue (20 – 30 sentences).

Task 2. You are at the interview. Tell your employer why you chose this job. Make an explanation in 20 sentences.

Task 3. You are searching for job. Name 3 things, you should point at. Why did you choose those? Express your opinion in 25 sentences.

Task 4. Look at the picture. Do you think that we need job fairs? Tell about advantages and disadvantages of it. Make your dictum in 15 sentences.

Task 5. Talk about process of getting a job. Use the following clues on the picture below. Make a monologue (in 20 sentences).

Task 6. You are fired. What should you do in that case? How can you find a new job? Make a story in 20 sentences.

3.2. Хід і результати пробного навчання

Ми провели підготовку до пробного навчання, а також вхідне та вихідне тестування для визначення рівня сформованості КММ у студентів групи СОа 18-18 на початку та наприкінці пробного навчання.

Представимо результати вхідного тестування.

Табл. 1. Результати вхідного тестування студентів групи СОа 58-18

Критерії оцінювання	Відповідність висловлювання комунікативній ситуації	Зв'язність і логічність	Правильність монологічного висловлювання	Відповідність висловлювання монологу-роздуму	Обсяг монологічного висловлювання	Середній бал
Б-ва	5	5	4	5	5	4.8
Бу—ай	5	4	4	4	5	4.4
Гав-ш	5	5	4	5	5	4.8
Гар-к	5	5	4	4	5	4.6
Гор-ць	5	5	4	4	5	4.6
Гор-ва	4	4	3	4	5	4
Ко-ль	5	5	5	5	5	5
Мак-ко	4	3	3	4	4	3.6
На-ко	5	4	4	5	5	4.6
Плі-ко	5	5	5	5	5	5
Пас-к	4	4	3	4	4	3.8
Пас-ак	4	3	3	4	4	3.6
Фе-ук	5	5	4	5	5	4.8
Фі-о	4	3	3	3	4	3.4
Хм-ль	5	5	4	4	5	4.6
Середній бал володіння КММ студентами групи СОа 18-18						4.37

Студенти часто допускали граматичні помилки. Найбільш типові з них: плутали використання часових форм, форми однини і множини, пропускали артиклі. Також, зазвичай, їхнє висловлювання не було логічно побудованим, студенти вживали одні і ті ж засоби міжфразового зв'язку. Інколи студенти відволікались від теми висловлювання, що не відповідало комунікативній ситуації, і не могли подати заданий обсяг монологічного висловлювання. Найвищий бал у групі становить 5, а найменший – 3.4.

Усі створені монологічні висловлювання записувалися на диктофон. Зафіксовані монологи аналізувалися за критеріями оцінювання рівня сформованості вміння створювати монолог-роздум. Обробка даних усного передекспериментального зрізу показала, що лише 13% студентів отримали «відмінно» за уміння створювати монологи-роздуми або монологи-переконання. 24% студентів складають зазначені функціональні типи монологу добре, 26% – з результатом «задовільно».

Опрацювавши дані, отримані після передекспериментальних зрізів, ми перейшли до експерименту. Навчання становило 18 годин, відведених на аудиторні заняття однієї підгрупи студентів, і стільки ж - на позааудиторну самостійну роботу студентів, під час якої відбувалося опрацювання англomовного оповідання для домашнього читання. Експериментальне навчання здійснювалось протягом вивчення чотирьох модулів курсу практики усного та писемного мовлення: «Вибір професії». Робота з експериментальним матеріалом займала дві треті часу, тобто 35-40 хвилин на кожному занятті.

Специфіка проведених занять полягає в тому, що студенти мають бути дуже уважними, слухати один одного, щоб пов'язати свій виступ із попереднім мовцем і не повторюватись. Решта часу відводилась для автоматизації навичок та розвитку вмінь ММ.

Далі пропонуємо переглянути результати вихідного дослідження.

Табл. 2. Результати вихідного тестування студентів групи СОа 58-18

Критерії оцінювання	Відповідність висловлювання комунікативній ситуації	Зв'язність і логічність	Правильність монологічного висловлювання	Відповідність висловлювання монологу-роздуму	Обсяг монологічного висловлювання	Середній бал
Б-ва	5	5	5	5	5	5
Бу--ай	5	4	4	4	5	4.4
Гав-ш	5	5	5	5	5	5
Гар-к	5	5	4	5	5	4.8
Гор-ць	5	5	5	5	5	5
Гор-ва	5	4	4	5	5	4.6
Ко-ль	5	5	5	5	5	5
Мак-ко	4	4	4	4	5	4.2
На-ко	5	5	4	5	5	4.8
Плі-ко	5	5	5	5	5	5
Пас-к	5	5	4	4	4	4.4
Пас-ак	4	4	4	4	4	4
Фе-ук	5	5	5	5	5	5
Фі-о	5	4	3	4	5	4.2
Хм-ль	5	5	4	5	5	4.8
Середній бал володіння КММ студентами групи СОа 18-18						4.68

Як бачимо із таблиці, результати навчання здобувачів освіти значно покращились. Найвищий бал 5 є у шести студентів. Тому ми склали таблицю приросту кожного студента і побачили, що найбільший приріст становить 0,6 у трьох студентів. Середній бал володіння КММ студентами групи СОа 18-18

становить 4.68. Це результат вище середнього, що дає нам можливість стверджувати, що ця методика є ефективною.

Табл. 3. Визначення приросту між вхідним та вихідним тестуванням

Студенти	Середній бал (вхідне тестування)	Середній бал (вихідне тестування)	Приріст
Б-ва	4.8	5	0.2
Бу—ай	4.4	4.4	0
Гав-ш	4.8	5	0.2
Гар-к	4.8	4.6	0.2
Гор-ць	4.6	5	0.4
Гор-ва	4	4.6	0.6
Ко-ль	5	5	0
Мак-ко	3.6	4.2	0.6
На-ко	4.6	4.8	0.2
Плі-ко	5	5	0
Пас-к	3.8	4.4	0.6
Пас-ак	3.6	4	0.4
Фе-ук	4.8	5	0.2
Фі-о	3.4	4.2	0.8
Хм-ль	4.6	4.8	0.2
Середній бал	4,37	4,68	0,31

Отримані результати свідчать про актуальність та ефективність розробленого нами комплексу вправ для формування англомовної компетентності у ММ з використанням інтерактивних технологій. Найбільший приріст становить 0.8, а найменший – 0. Студенти, у яких нема приросту, це ті студенти, які отримали 5 балів за кожне тестування. Середній бал володіння КММ студентами групи СОа 18-18 зріс на 0,31.

Проведений нами експеримент можна визначити як природний, базовий, вертикально-горизонтальний, відкритий, що проводився без спеціального відбору студентів в умовах звичайного навчального процесу [Гурвич, с. 29-30]. Вертикальний характер експерименту передбачав виявлення загальної ефективності розробленої методики інтерактивного навчання майбутніх учителів зі створення монологу-роздуму.

Аналіз обох зрізів у порівнянні свідчить про те, що за короткий час навчання (20 академічних годин) студенти змогли оптимізувати процес оволодіння компетентністю в ММ за допомогою використання ігрових інтерактивних технологій.

Отже, запропонована нами методика дасть змогу поліпшити якість підготовки студентів, мотивуючи їх до успішного навчання. Ми змогли підвищити рівень володіння монологічним мовленням завдяки застосуванню інтерактивних технологій.

Розглянувши процес підготовки, організації та проведення експерименту, мета якого полягала у перевірці загальної ефективності розробленої нами методики інтерактивного навчання, призначеної для формування вмінь створювати монологи-роздуми, ми пропонуємо впроваджувати дану методику та продовжити дослідження і розроблення методичних засад щодо активного впровадження інших методів і форм інтерактивного навчання з формування англомовної КММ у майбутніх учителів. При цьому завжди пам'ятати, що викладач має творчо переосмислювати будь-який досвід, а ще – бути гідним прикладом для наслідування студентів.

3.3. Методичні рекомендації щодо формування англомовної компетентності у монологічному мовленні студентів з використанням інтерактивних технологій

Проаналізувавши усе вищесказане та зробивши висновки, ми сформулювали методичні рекомендації щодо формування англомовної компетентності у ММ у студентів з використанням інтерактивних технологій.

Ми дійшли висновку, що поєднання індивідуальної та парної або групової роботи краще, адже студенти розвивають монологічне мовлення набагато швидше, а ще мають можливість перевірити не тільки своє мовлення, але й один одного, що забезпечує те, що студент не боїться зробити помилку під час власного висловлювання. Тому інтерактивні технології повинні застосовуватись на заняттях регулярно, адже вони комбінують у собі дані види організації роботи студентів. Нагадаємо, що студенти повинні володіти ММ на рівні не менше В2, що вимагає складної мовної поведінки від студента, а такі ігрові технології розвивають загальні та професійні компетентності.

Нами розроблено та апробовано комплекс вправ для формування англомовної КММ в межах такого функціонального типу монологу, як монолог-роздум. Рекомендуємо для підвищення рівня сформованості КММ застосовувати у навчанні підготовленого та непідготовленого мовлення розроблений комплекс. Оволодіння компетентністю в ММ студентів повинне носити загалом репродуктивно-продуктивний та продуктивний характер, тому студентів слід навчати розширювати репродуктивні висловлювання, а також практикувати власне продуктивне мовлення, виробляти індивідуальний стиль професійного мовлення.

Студентам 2-го курсу слід звернути увагу на правильність монологічного висловлювання, навчитись чітко формулювати думки, а також логічно та послідовно їх викладати, проте це не повинно впливати на зміст висловлювання.

Впроваджувати методику інтерактивного навчання з метою створення монологів-роздумів слід починаючи з другого року навчання. Такий вибір зумовлено, по-перше, вимогами, що висуваються до формування компетентності у

говорінні у Програмі [36, с. 67], оскільки на I курсі основна увага приділяється формуванню навичок і умінь монологу-опису, монологу-розповіді. По-друге, протягом першого року інтегративне навчання, фасилітація або корекція знань, автоматизація навичок та вдосконалення лексичних і граматичних умінь здійснюється через призму формування у студентів фонетичної компетентності. По-третє, не слід забувати про особистісно-емоційний фактор, оскільки під час першого року навчання відбувається процес адаптації та пристосування студента до нових умов навчання, особистісної ідентифікації в новій соціальній групі, а застосування різних режимів роботи, форсування об'єднання малознайомих студентів у пари або малі групи можуть негативно вплинути на психологічно-емоційний стан студента, блокувати його пізнавально-пошукову діяльність. Особливо це стосується сором'язливих студентів, яким важко спілкуватися із новими людьми. Врешті, чим менш активним було попереднє (шкільне) навчання студентів I курсу, тим складніше вони переходитимуть до інтеракції [34, с. 18]. З огляду на сказане, ми вважаємо за доцільне починати вводити інтерактивне навчання з другого року.

Комплексом вправ для навчання майбутніх учителів компетентності в ММ з використанням інтерактивних технологій є послідовне розгортання трьох груп вправ:

I група вправ – вправи на з'єднання речень у понадфразову єдність;

II група вправ – вправи для оволодіння мінімонологіями;

III група вправ – вправи для оволодіння різними типами монологів.

Ці вправи повинні бути вмотивованими, відповідати рівню володіння КММ, комунікативними, професійно орієнтованими, складність вправ повинна збільшуватись з кожним рівнем, а також передбачати різні види контролю – індивідуальний, з боку викладача, партнера.

Отже, ми підготували до впровадження наступні методичні рекомендації щодо організації формування у майбутніх учителів англомовної компетентності в ММ з використанням інтерактивних технологій:

- враховувати рівень володіння англомовною КММ, психолого-педагогічні фактори розвитку самоосвітньої компетентності студента;
- чітко визначити мету і зміст формування англомовної компетентності;
- здійснювати відбір навчально-методичних матеріалів за чітко окресленими критеріями;
- поєднувати різні форми роботи (індивідуальну, парну та групову), використовувати різні форми контролю і діагностування навчальних досягнень студентів, індивідуальний зі сторони викладача – партнера, самоконтроль, а особливо взаємоконтроль, який активізує діяльність студентів на занятті, спонукає до розвитку мовлення та формування англомовної компетентності, стимулює самоосвітню діяльність студентів;
- упроваджувати компетентісно орієнтовані форми і методи навчання; професійно орієнтовані, комунікативні вправи для формування англомовної КММ;
- застосовувати розроблений комплекс вправ для навчання майбутніх учителів компетентності в ММ з використанням інтерактивних технологій;
- розробити інтерактивний методичний супровід усіх тем і розділів курсу;
- активно використовувати сучасні педагогічні технології, педагогіку партнерства та створювати умови для формування цінностей, необхідних для успішної реалізації англомовної компетентності;
- поєднувати традиційні і нові форми навчання, інтерактивні технології, проектні методики;
- активно використовувати інформаційні ресурси університету для цільової аудиторії студентів з метою формування англомовної КММ, розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх учителів (наприклад, використання відео-, аудіо фрагментів монологів на заняттях, стандартизованих тестів);
- орієнтувати увесь освітній процес на компетентісно спрямовані результати, в тому числі в ММ;

- впроваджувати комплекс вправ з функціональним типом монологу – монологу-роздуму з використанням інтерактивних технологій.

Не є новиною, що група налічує студентів з різним рівнем успішності і різним темпом роботи. На виконання кожного навчального завдання відводиться усталена кількість часу, тому, в першу чергу, викладачу слід дотримуватись регламенту. Для задіяння усіх без винятку студентів до роботи, проведення опитування з метою перевірки виконання завдання, викладачу доцільно активно залучати студентів, рівень навчальної успішності яких є низьким або недостатнім. За допомогою такого прийому студент підвищить рейтинг у навчанні, оволодіє необхідними знаннями та сформує в себе відповідні навички та уміння. Для досягнення високого результату навчання на підетапі роботи з мовленнєвим матеріалом парна і групова робота не допускається; кожен студент групи виконує завдання індивідуально і самостійно.

З метою подолання згаданих бар'єрів продукування ММ серед методичних рекомендацій викладачам ми можемо назвати такі:

- обирати такі види інтерактивних технологій, які створюють можливість чіткого розподілу ролей;
- призначати номер, за яким студент має відповідати. Такий прийом надасть можливість уникати пауз в очікуванні студента, який виявить бажання висловитись наступним;
- використовувати наочність, зокрема, лінійну схему побудови монологів-роздумів;
- нагадувати про необхідність поєднувати власні думки у монолозі чи продовжувати / заперечувати думку одногрупника за допомогою засобів міжфразового зв'язку.

Мета нашого дослідження передбачає здійснення взаємоконтролю і взаємооцінювання навчальних здобутків студентів на підетапі обговорення. Результати взаємооцінювання студентів один одного фіксуються у «Карті успішності студента в оволодінні монологічним мовленням». Такі карти

роздаються викладачем кожному з учасників спілкування перед початком обговорення. Кожен студент вписує в першу колонку прізвища усіх присутніх на занятті, включаючи власне. Викладач наголошує на необхідності спостереження за роботою одногрупників протягом обговорення заданих тем і аналізу створених ними монологів. По завершенню його обговорення студенти отримують хвилину для виставлення оцінок згідно з розробленою нами шкалою оцінювання. Викладач ознайомлює студента зі згаданою шкалою та критеріями оцінювання ММ на початку інтерактивного навчання. Таблиця з дескрипторами розміщена в методичних рекомендаціях з курсу «Практики усного та писемного мовлення», тому студент має можливість у будь-який момент звернутися до змісту таблиці.

Після проведення взаємооцінювання викладач заслуховує оцінки одного зі студентів, виставлені одногрупникам. Основна задача доповідаючого є обґрунтувати оцінку роботи своїх колег. Прийом використання взаємооцінювання з подальшою аргументацією виставлених оцінок, на нашу думку, сприяє підготовці майбутнього вчителя до професійної діяльності. Тому викладач повинен пояснити студентам мету проведення такого виду роботи і стежити, щоб кожен зі студентів групи спробував себе в ролі вчителя.

Таким чином, урахування зазначених нами методичних рекомендацій щодо організації інтерактивного навчання майбутніх учителів ММ сприятиме подоланню можливих недоліків освітнього процесу і здатне забезпечити ефективність навчання ММ і, відповідно, надання якісних освітніх послуг.

Висновки до розділу 3

У заключному розділі нашої роботи ми описали підготовку, хід та висновки, зроблені після проведення пробного навчання. Результати пробного навчання з перевірки ефективності методики формування англомовної компетентності в монологічному мовленні майбутніх учителів з використанням інтерактивних технологій студентів ми оформили у таблиці.

Як висновок, ми подали методичні рекомендації щодо формування англомовної КММ у майбутніх учителів, такі як:

- розробити комплекс вправ відповідно до етапів ММ,
- враховувати рівень сформованості КММ у студентів,
- визначити мету та зміст навчання,
- поєднувати різні форми організації роботи, а також різні види контролю.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного наукового дослідження було теоретично обґрунтовано, практично розроблено та експериментально перевірено методика інтерактивного навчання майбутніх учителів ММ з використанням інтерактивних технологій. Узагальнення теоретичних та напрацювання практичних результатів дозволило зробити такі висновки та рекомендації.

Метою дослідження було обґрунтування теоретико-методичних засад, розробленні та перевірці методики формування у майбутніх вчителів англійської мовної компетентності в монологічному мовленні з використанням ігрових технологій. У ході нашого дослідження ми вивчили сучасний стан наукової думки щодо формування компетентності в монологічному мовленні. Ми дослідили зміст та структуру компетентності в монологічному мовленні, а також розглянули вимоги до компетентності в монологічному мовленні згідно з типовою та робочою програм з англійської мови, а саме, здатність студента: висловлюватися вільно, незалежно від ситуації, не відчуваючи браку мовних засобів для вираження власної думки, ефективно і гнучко використовувати іноземну мову в різноманітних комунікативних ситуаціях соціального, навчально-академічного та професійного характеру до відповідної теми, висловлюватися з необхідним ступенем деталізованості, вміння будувати текст відповідно до його типу, володіти засобами зв'язності та цілісності на відповідному рівні.

Результати проведеного аналізу підтвердили необхідність створення методики інтерактивного навчання майбутніх учителів з укладання монологів-роздумів та довели актуальність теми дипломної роботи.

З метою ретельного дослідження методів і форм інтерактивного навчання нами було розглянуто різні види інтерактивних технологій. В результаті вивчення та аналізу літературних та наукових джерел були виокремлені 10 методів, які ми в подальшому застосували на пробному навчанні. Було виявлено, що монолог-роздум краще продукується через дані види технологій, студенти швидше активізуються і більш готові до спілкування на занятті.

У роботі наведено визначення інтерактивних технологій, ми розглянули та порівняли різні їхні класифікації. Нами було досліджено, що їх використання технологій на заняттях з практики усного і писемного мовлення англійської мови сприяє виконанню важливих методичних завдань:

- створенню сприятливої психологічної атмосфери для того, щоб студент охочіше залучався до мовленнєвого спілкування;
- забезпеченню природної необхідності багаторазового повторення мовного матеріалу студентами;
- тренуванню студентів у виборі потрібного мовленнєвого варіанту, що є підготовкою до ситуативного спонтанного мовлення.

Описано критерії та відібрано навчальний матеріал для розвитку умінь продукування монологів-роздумів у майбутніх учителів, що стало основою створення комплексу завдань для інтерактивного навчання ММ. Було визначено такі критерії відбору навчального матеріалу: сучасних монологів-роздумів – наявність проблемної ситуації, відповідність тематики питанням і проблемам, які є близькими і зрозумілими сучасній молоді, відповідність матеріалу монологу-роздуму тематиці занять з практики англійського усного і писемного мовлення, зазначених у Програмі, різноманітність форм та видів інтерактивних технологій – наявність монологу за умовами інтерактивного навчання, можливість реалізації професійно-педагогічного спілкування, активна комунікативна роль кожного з учасників навчання.

Окреслені переваги організації та проведення взаємооцінювання монологів-роздумів студентами, які виражаються у: відповідності принципу професійного навчання, здійсненні одночасного контролю мовлення усіх учасників спілкування, зникненні психологічного страху контролю, відображенні об'єктивної картини оволодіння студентами навичками та умінями ММ. Для реалізації взаємооцінювання на занятті запропоновано використання «Карти успішності студента в оволодінні монологічним мовленням», яка містить опис критеріїв оцінювання результатів навчання.

Сподіваємось, що практичне використання розробленого комплексу завдань для інтерактивного навчання ММ з використанням інтерактивних технологій, який включає різні типи завдань відповідно до етапу навчання ММ, допоможе краще організувати освітній процес.

Педагогічна, методична інноваційність роботи, її практичне застосування полягає в тому, що ми, дослідивши наукові праці, методику інтерактивного навчання, підготували комплекс вправ з монологічного мовлення в умовах компетентнісного навчання, що дозволить педагогічним працівникам їх впроваджувати на заняттях у ЗВО.

Таким чином, з метою ефективного застосування розробленої методики у навчальному процесі укладено методичні рекомендації для викладачів англійської мови щодо організації та проведення відповідного навчання.

Отримані результати свідчать про доцільність подальшого теоретичного та практичного дослідження у напрямку використання інтерактивних технологій для навчання студентів інших видів мовленнєвої діяльності.

РЕЗЮМЕ

Кваліфікаційна робота присвячена темі «Методика формування у майбутніх учителів англійської мови компетентності у монологічному мовленні засобами інтерактивних технологій». Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, резюме українською і англійською мовами, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі ми описали цілі та зміст, структуру та особливості при формуванні англомовної компетентності в монологічному мовленні у майбутніх учителів, а також види інтерактивних технологій як засобу формування компетентності в монологічному мовленні.

У другому розділі ми висвітлили етапи формування англомовної КММ. У роботі ми представили комплекс вправ для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні та модель освітнього процесу з використанням розробленого комплексу вправ з використанням інтерактивних технологій та ігрових методик.

У заключному розділі, з метою перевірки ефективності запропонованої методики, розкрито підготовку, хід та результати пробного навчання студентів другого курсу.

У висновках до всієї роботи висвітлені результати дослідження та пробного навчання англомовної компетентності в монологічному мовленні з використанням інтерактивних технологій і доведена актуальність дипломної роботи.

Ця дипломна робота складає разом зі списком використаних джерел та додатками 96 сторінок, серед яких 81 сторінку займає основна частина. Список використаних джерел налічує посилання, серед яких джерел 35 – українською, 27 – російською, 4 – німецькою та 13 – англійською мовами.

Ключові слова: компетентність в монологічному мовленні, інтерактивні технології, монологічне мовлення, етапи монологічного мовлення.

SUMMARY

The qualification work is devoted to the topic "Methodology of formation of future English teachers' competence in monologue speaking by means of interactive technologies". The paper consists of an introduction, three sections, conclusions, summary in Ukrainian and English, a list of sources and applications used.

In the first chapter, we describe the purposes and content, structure and features of the formation of English-speaking competence in monologue speech by future teachers, as well as the types of interactive technology as a means of forming competence in monologue speech.

In the second chapter, we covered the stages of forming the English-speaking KMM. In our work, we presented a set of exercises for the formation of English-speaking competence in monologue speech and a model of the educational process using the developed set of exercises.

The final chapter describes the preparation, course and results of the second-year students' test training to test the effectiveness of the proposed methodology.

The conclusions of all the work cover the results of research and trial training of English-speaking competence in monologue using interactive technologies and prove the relevance of the thesis.

This thesis, together with the list of sources used and appendices 96 pages, among which pages occupies the main part. The list of sources used includes links, including 13 sources in English and 4 in German.

Keywords: competence in monologue, interactive technologies, monologue, stages of monologue.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азимов Э. Г. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков) Спб. : «Златоуст». 1999. 472 с.
2. Биков В.Ю. Відкрита освіта і відкрите навчальне середовище. Теорія і практика управління соціальними системами. Щоквартальний науково-практичний журнал, Харків, 2008, №2. с. 116-123.
3. Борецька Г. Е. Сучасні технології формування англomовної компетенції в говорінні в учнів основної і старшої школи. Іноземні мови, № 2, 2010. с. 23–26.
4. Бориско Н. Ф. Обучение устной монологической речи с использованием видеофонограммы в интенсивном курсе на начальном этапе в языковом вузе. Дисс. канд. пед. наук, Киев, 1987. 226 с.
5. Бородіна Т.І., Бовчалюк П.П. Система і характер вправ професійно-орієнтованого підручника для інтенсивного навчання читання. Іноземні мови № 3, 2000. С. 37-39.
6. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика [учеб. пособ. для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. завед.]. Издательский центр «Академия», Москва, 2004. 336 с.
7. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков. Владимир: Изд-во Владимирского пед. ин-та, 1980. 104 с.
8. Гордон, Драйден, Джаннетт, Вос. Революція в навчанні/ Перекл. з акта. М. Олійник. Львів : Літопис, 2005. 542 с.
9. Жинкин Н. И. Механизмы речи. Москва, Издательство Академии педагогических наук, 1958. 461 с.
10. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. Київ, Ленвіт. 2003. 273 с.

- 11.Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією. Київ, 2012. 770 с.
- 12.Закон України Про освіту. Відомості Верховної Ради № 38-39. 2017. с. 380
- 13.Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. Москва: Просвещение, 1991. 222 с.
- 14.Зязюн І. А., Педагогічна майстерність. Київ: Вища школа, 1997. 349 с.
- 15.Кардаш Л. В. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 2015. 5 с.
- 16.Кукушин В.С. Теория и методика обучения. Ростов на Дону: Феникс, 2005. 474 с.
- 17.Леонтьев А. А. Психолінгвістическіє єдності і порождение речевого высказывания. Москва, 2003. 312 с.
- 18.Литвинко О. А. Обучение монологической речи студентов-нефилологов с использованием символической наглядности: дис. кандидата пед. наук: Ульяновск, 1995. 149 с.
- 19.Локша О. М. Коммуникативный подход к развитию сферы саморегуляции студентов в процессе обучения: дис. кандидата пед. наук. Улан-Удэ, 2005. 203 с.
- 20.Матвієнко К. О. Методика формування англомовної компетентності в монологічному мовленні з використанням ігрових технологій. Київ, 2018. 86 с.
- 21.Мацевич С.Ф. Чтение как средство обучения устной монологической речи на начальном этапе (в условиях исторического факультета с дополнительной специальностью английский язык): дис. кандидата пед. наук. Л., 1975. 262 с.
- 22.Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.

- Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
- 23.Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / [Бігич О. Б., Бражник Н. О., Гапонова С. В. та ін.] ; під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 1999. 320 с.
- 24.Методика преподавания иностранных языков: общий курс : [учеб. пособ.] / [М. А. Ариян, М. А. Измайлов, О. Г. Оберемко, А. Н. Шамов] ; под ред. А. Н. Шамова. Москва, 2008. 253 с.
- 25.Морякіна І. А., Ставицька Т. Є., Бігич О. Б., Борецька Г. Е. Робоча програма навчальної дисципліни: практика усного та писемного мовлення першої іноземної мови. Київ, 2019
- 26.Мулик К. О. Специфіка англійського монологічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості/ Записки з романо-германської філології. вип. 2 (37). 2016
- 27.Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. //Іноземні мови № 2. 2010. С. 11-18
- 28.Пассов Е. И. Урок иностранного языка. Ростов на Дону. Феникс : Глосса-Пресс, 2010. 640 с.
- 29.Пассов Е. И. Урок иностранного языка / Пособие для учителя/. Минск: Народна освіта. 1982. 142 с.
- 30.Пащук В. С. Навчання студентів мовних спеціальностей усного англійського монологічного мовлення з використанням автентичних художніх фільмів : дис. кандидата пед. наук. Київ, 2002. 247 с.
- 31.Петранговська Н. Р. Навчання студентів фізико-математичних факультетів професійно спрямованого монологу-міркування на основі англійських фахових автентичних аудіотекстів: дис.кандидата пед. наук : Київ, 2004. 290 с.
- 32.Петрусевич Ю. А. Види та форми інтерактивних технологій для навчання майбутніх учителів монологічного мовлення // Вісник КНЛУ. Серія «Педагогіка і психологія». Вип. 19. Київ : КНЛУ, 2011. С. 131–141.

- 33.Петрусевич Ю. А. Теоретичні передумови інтерактивного навчання англійського монологічного мовлення майбутніх учителів // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Текст]. Вип. 92 Чернігів : ЧНПУ, 2011. 360 с.
- 34.Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. – 144 с.
- 35.Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: Теорія, практика, досвід: Метод, посібник. Київ, 2002. 142 с.
- 36.Програма з англійської мови для університетів/ інститутів (п'ятирічний курс навчання) : Проект/ [С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін.] ; під кер. С. Ю. Ніколаєвої, М. І. Солов'я. Вінниця: «Нова книга», 2001. 245 с.
- 37.Професійно-практична підготовка майбутніх викладачів вищої школи: педагогічна практика, науково-асистентська практика / Укл.: Соловей М. І., Кудіна В. В., Демчук В. С., Майєр Н. В., Спіцин Є. С. Вид. 4-е, доп.. Київ: Ленвіт, 2014. 171 с.
- 38.Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация, пер. с англ. В. И. Белопольского. Москва: «Когито-Центр», 2002. 396 с.
- 39.Ревенко В. Інтерактивні технології навчання на сучасному етапі. Теорія і практика. Наукові записки: Серія : педагогічні науки, Випуск 88. с. 206-209.
- 40.Ревенко В. Інтерактивні технології навчання на сучасному етапі. Теорія і практика Наукові записки: Серія : педагогічні науки, Випуск 88. с. 206-209.
- 41.Рогова Г. В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе Москва: Просвещение, 1991. 287 с.
42. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях: пособие для учителей и студ. пед. вузов. Москва. : Просвещение, 2000. 231 с.
- 43.Савченко А. І. Інтерактивні методи формування у майбутніх учителів англійської мови компетентності у монологічному мовленні. Київ, 2018.

44. Савченко О. Я. Дидактика школи. Київ: Генеза, 1999. 389 с.
45. Сафонова В. В. Методика обучения иностранным языкам. Языковая педагогика в схемах и таблицах. Москва: Еврошкола, 2008. 80 с.
46. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
47. Сидоренко Л. М. Тільняк Н. В. Мовна та мовленнєва компетентності як складові підготовки спеціаліста технічного напрямку. Вісник, 2015
48. Скалкин В. Л. Обучение монологическому высказыванию (на материале англ. яз.) : пособие [для учителей]. Київ, 1983. 118 с.
49. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь // Іноземні мови № 3, 1999. с. 3-7.
50. Соклакова О. В. Обучение интонации устного неподготовленного монологического высказывания студентов языкового вуза (на материале английского языка) : дис. ... кандидата пед. наук : Москва, 2001. 146 с.
51. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс : [пособ. для студ. пед. вузов и учит.] Москва, 2008. 272 с.
- 52.380. Соловова Е. Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход: [монография]. Москва, 2004. – 336 с.
53. Старко В. Ф. Говоримо автентичною англійською : [навч.-метод. посіб.] / Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 192 с.
54. Гарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: [навч. посібник]. Київ: ІНКОС, 2006. 248с.
55. Гарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
56. Технологія розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Д. Наук. ред. передм. О. І. Пометун. Київ : Вид-во «Плеяди», 2006. 220 с.

57. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу // Іноземні мови №1, 2013. С. 3–9.
58. Черниш В. В. Теоретична структурно-функціональна модель формування у майбутніх учителів англomовної професійно орієнтованої компетенції у говорінні // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія, Вип. 19, 2011. С. 149-161.
59. Чумаков Г. М. Синтаксис конструкций с чужой речью. К.: Вища школа. 1975. 220 с.
60. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.». 2-е изд., дороб / М. : «Просвещение», 1986. 223 с.
61. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь: более 2000 слов Москва, 2007. 746 с.
62. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика : [учеб. пособ. для препод. и студ.] Москва: Филоматис, 2004. – 416 с.
63. Brenner, G. & Brenner, K. (2005). Fundgrube Methoden I: Für alle Fächer. Berlin: Cornelsen.
64. Brown Gillian, Yule George. Teaching the Spoken Language, Cambridge Language Teaching Library. Cambridge University Press, 2001. 163 p.
65. David McQuoid-Mason Interactive Teaching Methods in David McQuoid-Mason and Robin Palmer African Law Clinicians Manual. 2007, Chapter 13.
66. European Language Portfolio. Portfolios [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/portfolio>
67. Field M. L. Current Trends in the Development and Teaching of the Four Language Skills. Berlin : Walter de Gruyter GmbH & Co, 2006. P. 329-353.
68. Hoof 'N Mouth Disease: Biblical Monologues and How to Do Them. 1998
69. Jeremy Harmer. How to teach English. Pearson Education Limited/ Harmer Jeremy 2007. 288 p.
70. Klippel F. Keep Talking. Communicative fluency activities for language teaching / F. Klippel. Cambridge : CUP, 1998. 87 p.

71. Klippert, Heinz: Planspiele Spielvorlagen zum sozialen, politischen und methodischen Lernen in Gruppen. Beltz Verlag. Weinheim und Basel. 4. Auflage, 2002
72. Kodotchigova, M. (2002). Role Play in Teaching Culture: Six Quick Steps for Classroom Implementation. The Internet TESL Journal, 7. July, 2002.
73. Kriz, Willy Ch.: Lernziel Systemkompetenz, Vandenhoele und Ruprecht, Göttingen, 2000
74. Lehmann, Jürgen (Hrsg.): Simulations- und Planspiele in der Schule, Verlag Julius Klinkhardt, Bad Heilbrunn, 1977
75. Lynch T. Communication in the Language Classroom. Oxford : OUP, 1996. 174 p.
76. Stirling B. Speaking and Writing Strategies for the TOEFL iBT. Nova Press, 2009. 382 p.
77. Thornbury Scott. How to Teach Speaking. Pearson-Longman, 2005. 156 p.
78. Verderber Rudolph F, Verderber Kathleen S., Sellnow Deanna D. The Challenge of Effective Speaking, Fourteenth Edition. Thompson Learning Inc., 2008. 358p.
79. Ward E. Susan The Process of Community Health Education and Promotion, Third Edition/ Susan E. Ward – Waveland Press, Inc.; 3 edition, 2018. 435 c.

ДОДАТОК

План-конспект практичного заняття з формування у студентів другого курсу англомовної компетентності у монологічному мовленні з використанням інтерактивних технологій

Тема: My future profession

Група: СОа 18-18

Дата: 14.09.19

Тип заняття: з домінантою «практика у спілкуванні».

Вид заняття: формування компетентності у монологічному мовленні.

Цілі:

- 1) Практична:** навчати студентів спілкуватися в усній формі у межах виучуваної тематики шляхом утворення монологічного дискурсу на основі розвитку в них умінь вимовляти іноземною мовою правильно і чітко; коментувати висловлювання інших людей; розвивати власну точку зору;
- 2) Лінгвосоціокультурні:** розвивати у студентів здатність до соціолінгвістичної спостережливості та чутливості, формувати позитивне ставлення до культури англомовних країн;
- 3) Розвивальні:** розвивати у студентів мовленнєві, інтелектуальні й пізнавальні здібності та готовність вступати у спілкування;
- 4) Виховні:** виховувати позитивне емоційне ставлення до майбутньої професії, формувати навички лідера в групі;
- 5) Професійні:** формувати професійне володіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурною і навчально-стратегічною компетентностями; демонструвати студентам різні способи і прийоми навчання іноземної мови з тим, щоб через набуття ними власного досвіду оволодіння іноземною мовою сприяти формуванню у них методичних умінь викладача.

Обладнання: відеофрагменти, аркуші паперу із завданнями, підручник Kuzminska L.S., Taran I. M. «Practical English».

Етап. Мета. Приєм.	Зміст роботи
<p>Етап 1. Ознайомлення студентів із темою заняття. Мета: активізація студентів. Приєм: : робота в режимі викладач-студент</p>	<p>T: Good morning! Today we are going to talk about jobs. Whom did you want to be when you were a child?</p>
<p>Етап 2. Перевірка домашнього завдання Мета: контроль зроблених вправ Приєм: робота в режимі викладач-студент</p>	<p>T: Firstly, we should revise our homework – exercises 4 and 6 on page 33 (Taran). Let’s do it one by one.</p>
<p>Етап 3. Активізація роботи студентів на занятті Мета: активізація студентів, повторення вивченого</p>	<p>T: Now we’ll check up your word list. You have cards. Match the word with its definition. Then make 5 sentences to explain why you want to get a position of your dream.</p>

<p>матеріалу</p> <p>Прийом: індивідуальна робота, робота в режимі викладач- студент</p>	<p>Exercise 1. Match the word with its definition.</p> <table border="0"> <tr> <td>Salary</td> <td>formally announce that you are leaving job</td> </tr> <tr> <td>Wage</td> <td>to be raised to a higher rank</td> </tr> <tr> <td>To be in charge of</td> <td>a fixed regular payment earned for work or services, typically paid on a daily or weekly basis</td> </tr> <tr> <td>Compensatory time</td> <td>paid time off given to a non-exempt employee instead of overtime pay</td> </tr> <tr> <td>Resign</td> <td>working for the whole of each normal working week</td> </tr> <tr> <td>Fill a position</td> <td>a fixed regular payment, typically paid on a monthly basis</td> </tr> <tr> <td>To be fired</td> <td>in control or with overall responsibility</td> </tr> <tr> <td>Full-time job</td> <td>dismiss (an employee) from a job</td> </tr> <tr> <td>To be promoted</td> <td>to employ someone to do a job</td> </tr> </table>	Salary	formally announce that you are leaving job	Wage	to be raised to a higher rank	To be in charge of	a fixed regular payment earned for work or services, typically paid on a daily or weekly basis	Compensatory time	paid time off given to a non-exempt employee instead of overtime pay	Resign	working for the whole of each normal working week	Fill a position	a fixed regular payment, typically paid on a monthly basis	To be fired	in control or with overall responsibility	Full-time job	dismiss (an employee) from a job	To be promoted	to employ someone to do a job
Salary	formally announce that you are leaving job																		
Wage	to be raised to a higher rank																		
To be in charge of	a fixed regular payment earned for work or services, typically paid on a daily or weekly basis																		
Compensatory time	paid time off given to a non-exempt employee instead of overtime pay																		
Resign	working for the whole of each normal working week																		
Fill a position	a fixed regular payment, typically paid on a monthly basis																		
To be fired	in control or with overall responsibility																		
Full-time job	dismiss (an employee) from a job																		
To be promoted	to employ someone to do a job																		
<p>Етап 4.</p> <p>Висловлювання студентів на понадфразовому рівні з опорами.</p> <p>Мета: навчити студентів висловлювати на понадфразовому рівні, використовуючи опори.</p> <p>Прийом: робота в режимі «викладач-</p>	<p>T: Fill the scheme below. Choose a profession and think what difficulties it can have.</p> <table border="1" data-bbox="507 1223 1469 1532"> <thead> <tr> <th>Profession</th> <th>Job place</th> <th>Speacialties</th> <th>Difficulties</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <p>T: You are future teachers. Answer the question. What makes you a good teacher? Explain.</p> <p>T: Try to make a dialogue with your partner where one of you is employer and another one is applicator, using these following phrases:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ I'm excited about this opportunity because... ➤ I really enjoy [insert product or service offered by the company]; 	Profession	Job place	Speacialties	Difficulties														
Profession	Job place	Speacialties	Difficulties																

<p>студент», робота в парах.</p> <p>Інтерактивні технології: «МОЗКОВИЙ ШТУРМ» та рольова гра</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ What I can contribute to your organization is ...; ➤ If I were in this role, one of the things I would keep my eye on is [insert industry trend]; ➤ I admire the way you...; ➤ I noticed on your website...
<p>Етап 10.</p> <p>Висловлювання студентів на текстовому рівні без опор.</p> <p>Мета: навчити студентів висловлюватися на рівні тексту.</p> <p>Прийом: робота в групах.</p> <p>Інтерактивна технологія: метод «Прес»</p>	<p>T: Discuss in groups and answer the following question. How will teacher of future look like?</p> <p>T: You are a teacher. At the lesson, your students had an argument. You should solve this conflict. In addition, try to explain them their points if view.</p>
<p>Етап 11.</p> <p>Завершення заняття.</p> <p>Мета: підсумок заняття, оголошення оцінок.</p>	<p>The students play the game “Microphone”. The students reply on question “What have I studied new?”</p> <p>You have worked well today and deservedly get good grades (<i>The teacher announces the marks</i>).</p> <p>That's the end of our class. I think we have achieved his goal. I want to thank all those presents for your activity at the lesson.</p>

<p>Приєм: робота в режимі «викладач-студент».</p> <p>Інтерактивна технологія: «Мікрофон».</p>	
<p>Етап 12. Домашнє завдання</p>	<p>Your homework will be to write your own essay “Why did I choose teacher profession? Now watch the video and think about difficulties of teacher profession for your essay.</p> <p>Відео: https://www.youtube.com/watch?v=GzmLLFh1p3M</p>

Список використаної літератури:

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Професійно-практична підготовка майбутніх викладачів вищої школи: педагогічна практика, науково-асистентська практика / Укл.: Соловей М. І., Кудіна В. В., Демчук В. С., Майєр Н. В., Спіцин Є. С. Вид. 4-е, доп.. Київ: Ленвіт, 2014. 171 с.
3. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. підходу // Іноземні мови №1, 2013. С. 3–9.